

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 15

София, четвъртък, 26 ноемврий

1931 г.

16. заседание

Срѣда, 25 ноемврий 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. 50 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е :

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешенъ на народни представители . .	293	Разглеждане въпроса: редовенъ ли е вотътъ на Народно-народното събрание, щомъ не сѣ спазени формалноститъ за гласуване, съгласно правилника за вътрешния редъ (чл. 51)	307
Законопроектъ за измѣнение и допълнение закона за акцизитъ и патентовия сборъ върху питиетата. (Съобщение)	293	Дневенъ редъ за следващото заседание	314
Разглеждане въпроса: въ сила ли е мандатътъ на народенъ представителъ съ касирани избирателни секции	293		

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присъствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Алексиевъ Никола, Ангеловъ Иванъ, Бечевъ Милко, Бурилковъ д-ръ Димо, Василевъ Василь, Василевъ Йото, Василевъ Ради, Деневъ Сѣби Димитровъ, Джабарски Стоянъ, Димитровъ д-ръ Георги М., Дичевъ Петко, Долбински Димитъръ, Домузчиевъ Василь, Ецовъ Борисъ, Желябовъ Жеко, Илиевъ Стойко, Йотовъ Никола, Капитановъ Анастасъ, Каракашевъ Никола, Ляпчевъ Андрей, Мелнишки Боянъ, Мирски Христо, Мошановъ Стойчо, Пентиевъ Антонъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Никола, Рашковъ Христо, Русиновъ Костадинъ, Славовъ Кирилъ, Станевъ Митю, Статевъ Христо, Такевъ д-ръ Владимиръ, Христовъ Димитъръ, Христовъ Трайко и Цановъ Стефанъ)

Съобщавамъ на Камарата, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Боянъ Мелнишки — 4 дни;
 На г. Кирилъ Славовъ — 1 день;
 На г. Анастасъ Капитановъ — 3 дни;
 На г. Димитъръ Долбински — 3 дни;
 На г. Николай Лунговъ — 10 дни;
 На г. Василь Домузчиевъ — 1 день;
 На г. Антонъ Пентиевъ — 3 дни;
 На г. Аврамъ Аврамовъ — 2 дена.

Съобщавамъ на Събранието, че е постѣпилъ законопроектъ отъ Министерството на финанситъ за измѣнение и допълнение на закона за акцизитъ и патентовия сборъ върху питиетата. (Вж. прил. Т. I, № 10)

Тоя законопроектъ ще бѣде раздаденъ на г. г. народнитъ представители и поставенъ на дневенъ редъ.

Пристѣпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ: въ сила ли е мандатътъ на народния представителъ съ касирани избирателни секции.

Има думата народниятъ представителъ г. Цоню Бръшляновъ.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Бюрото на Камарата е счело за нужно да ни сезира съ единъ въпросъ, който, изглежда, че то не желае само да реши, очевидно отъ боязнь да не попадне въ грѣшка. Въпросътъ, както е поставенъ въ дневния редъ, е формулиранъ така: въ сила ли е мандатътъ на депутатъ, въ околията на който има касирани секции? Преди всичко азъ смѣтамъ, че въ тая формулировка на въпроса има една малка неточност. По-правилно би било да се каже: продължава ли да се счита за прогласенъ отъ сѣда депутатъ, въ околията на когото има касирани секции? Защото, г. г. народни представители, съгласно чл. 120 отъ избирателния законъ, сѣдътъ е, който съ опредѣление прогласява избранитъ и ние тукъ заседаваме отъ първия день, по силата на това опредѣление, като прогласени за избрани. Ние имаме по силата на закона върховно право — това е прокарано въ избирателнитъ закони на всички парламентарни страни — да проверяваме сами валидността на нашитъ избори. Това става въ течение на нашитъ заседания. Но всѣки единъ отъ насъ, било че му е провърненъ изборътъ или че не е провърненъ, напълно се ползува съ правата на народенъ представителъ. Единствено Народното събрание може да му отнеме това право и той, бидейки прогласенъ, да не бѣде вече такъвъ, а да бѣде касиранъ. Когато Народното събрание съ своя вотъ реши, че той не може да бѣде депутатъ поради неизбираемостъ, или по други причини; когато Народното събрание счете, че въ околията, въ която той е избранъ, нѣма правилно произведенъ изборъ, т. е. когато се отмѣни отъ Народното събрание опредѣлението на сѣда, по силата на което той е прогласенъ, тогава той губи правата си на народенъ представителъ. Затова азъ искамъ, за да бѣдемъ въ кръга на текста и духа на нашия избирателенъ законъ, въпросътъ да бѣде поставенъ така: продължава ли да се счита прогласенъ оня депутатъ, въ околията на който има касирани една или повече секции?

На този въпросъ, г-да, мисля, че два отговора не може да има, както не може да има два отговора и на другия въпросъ: продължава ли да се счита за прогласенъ

сен депутатът, когато въ една околия цѣлиятъ изборъ е касиранъ? Примѣръ. Нѣкога въ Троянъ — известно ви е това — мировиятъ сѣдия си позволилъ да не зарегистрира листата на Работническата партия или на комунистическа тогава. (Къмъ работниците) Не си спомнямъ бѣха ли се прекръстили тогава.

Д. Икономовъ (раб): Само моето име се зачеркна.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Въ тая листа мировиятъ сѣдия си позволилъ да премахне името на единъ кандидатъ — първиятъ — когото той считалъ за комунистъ, по силата на закона за защита на държавата.

Очевидно, това е една грѣшка, която влѣче следъ себе си унищожаване на цѣлия изборъ. Тая грѣшка не може да се поправи другоаче, освенъ като се даде възможност на тая партия да се ръководи отъ друго лице, и само тогава ще се знае колко гласа има тая партия въ околията.

Може да има касиране на изборитѣ въ цѣла околия и по други причини. Най-естествено е, когато бѣдатъ касирани изборитѣ въ всички секции. Но може да има опущения и отъ мировия сѣдия, които правятъ избора нередовенъ. Какво излиза тогава? Тогава въ тая околия нѣма произведенъ редовенъ изборъ, опредѣлението на сѣда, съ което сѣ провъзгласени избранитѣ, пада по силата на нацията вотъ и тогава тая околия, отъ момента, когато Камарата унищожи цѣлия изборъ, престава да има представителство въ Парламента. Въ този духъ азъ съмъ депозиралъ предложение въ отговоръ на дневния редъ, което имамъ честта да ви прочета. (Чете) „Когато отъ Народното събрание сѣ касирани изборитѣ въ отдѣлни секции на нѣкоя избирателна колегия, опредѣлението на окръжния сѣдъ по чл. 120 отъ избирателния законъ се видоизмѣнява отъ сѣщия сѣдъ, следъ като получи резултатитѣ отъ допълнителнитѣ избори въ касиранитѣ секции.

„Когато сѣ касирани изборитѣ въ цѣла избирателна колегия, опредѣлението на окръжния сѣдъ по чл. 120 отъ избирателния законъ се счита обезсилено съ вота на Народното събрание, и до издаването на ново опредѣление отъ окръжния сѣдъ, възъ основа резултатитѣ отъ изборитѣ въ колегията, тази последната остава безъ представителство“.

Това е, споредъ мене, единственото правилно заключение по силата на текста и духа на избирателния законъ. Трѣбва да се поправя, че изриченъ текстъ нѣма, но може отъ тълкуването на нѣкои членове да се дойде до сѣщото заключение. Въ чл. 39 отъ избирателния законъ се казва кога се овакантява едно депутатско мѣсто. Тамъ сѣ изброени следнитѣ случаи: вследствие на смъртъ, или по доброволно отказване отъ представителството, или по изгубване право на избирателъ, или избираемъ, или когато представителъ е избранъ отъ нѣколко избирателни околии. Другъ случай на овакантяване депутатското мѣсто въ чл. 39 нѣма предвиденъ, освѣнъ случая, за който ви говорихъ — когато Народното събрание счете, че въ цѣлата околия сѣ станали нередовни избори и унищожи цѣлиятъ резултатъ. Но въ последния случай народнитѣ представители не се замѣстватъ отъ никого и околията остава безъ представителъ до новитѣ избори, а въ случаитѣ, които се визиратъ въ чл. 39 отъ избирателния законъ, се предвижда, че „вакантното мѣсто се заема отъ следния по редъ допълнителенъ народенъ представител на сѣщата листа“. И това е една отъ особеноститѣ на нашата съразмѣрна система, че когато поради такива причини, изброени въ чл. 39, се оваканти едно депутатско мѣсто, нѣма нужда да се правятъ избори и овакантилото мѣсто се заема, както казахъ, отъ следния по редъ допълнителенъ народенъ представител на сѣщата листа. Нѣма въ закона предвидено положение, по силата на което овакантилото мѣсто да не се заема отъ следния допълнителенъ народенъ представител. Кажете ми — питамъ ония, които биха поддържали противното — каква би била разликата между това, да се касира въ една околия една секция и да се касира цѣлиятъ изборъ, ако въ единия и въ другия случай депутатитѣ бѣдатъ лишени отъ своя мандатъ следъ вота на Камарата? Нали и въ двата случая тая околия ще се представя едва тогава, когато ще стане новъ изборъ, било въ цѣлата околия, било въ едната избирателна секция? Тогава не би имало никаква разлика между това, че се касира изборътъ въ една или въ всички секции, а въ сѣщностъ тая разлика е голѣма, тя е дълбока. Изборътъ въ една секция може да бѣде касиранъ, поради много причини, известни на всички ни. Единъ председател на изборно бюро си позволилъ да преустанови избора въ 5 ч. — едно формално нарушение, не е престѣпление — което не влѣче наказание и съ което сѣдията-следователъ

не може да се занимава, по което не можете да имате следствие даже. Едно такова невинно нагледъ нарушение може да даде основание Народното събрание да касира избора въ тази секция и да се допитатъ отново избирателитѣ, като имъ се даде възможностъ да гласуватъ до последния часъ и минута. Може би ще се измѣни резултатътъ, а може би нѣма да се измѣни. Какво вършимъ ние въ сѣщностъ? Ние искаме да провѣримъ дали това формално нарушение на закона въ тази секция се е отразило върху резултата отъ избора, въ смисълъ, че е дало повече или по-малко гласове за листитѣ, нѣщо, което е твърде важно при една система на конкурентни листи, каквато е нашата пропорционална система, въведена у насъ, както ви е известно, отъ преди години. Прави се тази провѣрка чрезъ единъ новъ изборъ и се получава единъ резултатъ, като сѣ отстранени ония причини, които ние допускаме основателно, че може би сѣ измѣнили волята на избирателитѣ. Отъ една листа може да бѣдатъ провъзгласени за депутати четирима, а отъ друга листа може да бѣде провъзгласенъ само единъ. На какво основание, питамъ азъ, поради това, че въ една секция сте касирали избора, ще поискате и четиримата депутати на първата листа да напуснатъ Народното събрание? Нѣкой може да каже: като не дадемъ на първата листа нито единъ гласъ въ това село, където се е гласувало до 5 ч., тогава може би ще отпадне нейниятъ четвърти мандатъ и ще го вземе вториятъ кандидатъ отъ другата листа и този кандидатъ отъ втората листа ще дойде тукъ въ Камарата като депутатъ. Добре, но стана следъ това новиятъ изборъ въ тая секция, получи се сѣщиятъ резултатъ или приблизително сѣщиятъ, който не дава на този господинъ правото на депутатъ, който тукъ е билъ доведенъ абсолютно неоснователно, нито по силата на опредѣлението на сѣда, нито по силата на презумптивната воля на народа. Това би било едно скандалиозно положение, което не вървамъ никой отъ днешния Парламентъ, въ който има 103 юристи, да поддържи.

Но може да има другъ единъ изходъ: макаръ по смѣтката, която правимъ, вториятъ кандидатъ на втората листа да може да влѣзе въ Камарата, той да не влѣзе, но да излѣзе последниятъ кандидатъ, отъ първата листа, защото можемъ да допустнемъ, че неговата партия при новия изборъ нѣма да получи нито единъ гласъ въ тая секция. Можемъ ли да си служимъ съ такива презумции, г-да? Ние имаме една презумция, която се съдържа въ опредѣлението на сѣда. Докогато това опредѣление не се измѣни — а то не може да се измѣни, освенъ при новъ изборъ, когато народътъ въ тази секция отново си каже думата — дотогава никой нѣма основание да взема решение на основание на нѣкои други презумции.

Ето защо, когато се касира отдѣлна секция, другъ изходъ нѣма, освенъ този: да се дочака волята на избирателитѣ въ тази секция и възъ основа на нея окръжниятъ сѣдъ да измѣни своето опредѣление. Ако гласовѣтѣ, които сѣ получили листитѣ при двата избора, сѣ твърде различни, може би ще стане нужда да се видоизмѣни опредѣлението, но ако не сѣ нуждни, може да се потвърди сѣщото опредѣление на сѣда.

Г-да! Азъ ще завърша, като ви съобща и практиката, която има по този въпросъ. Въ 8-годишното управление на Демократическия съговоръ, има единъ единственъ случай — касирането на избора въ едно село на Бѣленска избирателна колегия.

И. Симеоновъ (д): Село Батинъ.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Да, с. Батинъ. — Азъ се потрудохъ и съ съдействието на канцеларията на Народното събрание, на стенографитѣ и на г. Ганчевъ събрахъ следнитѣ сведения за този случай. Решено е съ вотъ отъ Камарата касирането на избора въ с. Батинъ въ 37. заседание отъ 22 февруарий 1924 г. По какви причини — не е важно. Съ писмо № 618 отъ 25 февруарий 1924 г. — значи три дена следъ касирането — е писано въ Министерството на вътрешнитѣ работи за станалото анулиране на гласовѣтѣ въ това село — разбира се, на всички листи — и че трѣбва да се произведе новъ изборъ. Съ указъ № 101 отъ 28 мартъ 1924 г. е насроченъ изборътъ въ с. Батинъ за 11 май 1924 г., а изборнитѣ книжа сѣ изпратени отъ окръжния сѣдъ въ Русе на 20 май 1924 г., значи, следъ 7 дена, съ вх. № 4286. Съ писмо № 1852 отъ 27 май 1927 г. изборнитѣ книжа сѣ изпратени въ Дирекцията на статистиката. При първия изборъ сѣ били избрани: Петко Величковъ, социалдемократъ, Цанко Дѣликоцевъ, земледѣлецъ, и Иванъ Тодоровъ Караивановъ, земледѣлецъ. Когато на 22 февруарий 1924 г. е билъ касиранъ изборътъ въ това село, нито е повдиганъ, нито нѣкому даже е до-

шло на ума да повдига въпросъ, да прави нѣкаква смѣтка какво би било положението, ако въ това село тази или онази партия получи толкова и толкова гласове, и тримата народни представители отъ тая околия сѣ останали въ Камарата да представяватъ околията до деня на избора презумптивно, както оставатъ да представяватъ околията си всички ония народни представители, чиито избори още не сѣ провърени и сѣ напълно равноправни съ останалитѣ народни представители. Понеже вториятъ изборъ въ това село не се е отразилъ върху резултата отъ първия изборъ, избранитѣ трима господа при първия изборъ сѣ останали да заседаватъ до края на четвъртата редовна сесия на XXI-то обикновено Народное събрание. Това сѣ официални данни, които азъ събрахъ.

Какво показва това? Това показва, че тогава, когато бѣхме по-близко до времето, когато се създаде съразмѣрната избирателна система; тогава, когато липсваше едно желание, една система за гонене и касиране; тогава, когато можеше по-спокойно, може би, да се разсѣждава върху духа на тогавашната съразмѣрна избирателна система, въведена отъ партиитѣ, които тогава управяваха, никому не е дошло на ума, че може да се отнеме мандатъ, преди да е казалъ думата си избирателътъ въ оная секция, въ която се съмняваме, че неговиятъ вотъ е правилно изразенъ. И тримата депутати сѣ си останали въ Народното събрание до произвеждането на избора. Това е практиката. Друга практика, въ течение на тѣзи 8 години, презъ които управявахме, нѣма.

Г. г. народни представители! Азъ се потрудохъ да потърся подобна практика и въ нѣкои чужди страни. За жалостъ, обаче, поради късото време, съ което разполагахъ, не можахъ да намѣря.

Ползувамъ се отъ случая да се оплача на почитаемото бюро на Народното събрание отъ състоянието на библиотеката на Парламента. Тя не само е праздна, но е така разпилѣна и объркана, че е твърде трудно, г-да, да се направи даже справка.

Голѣмото трете на Еюженъ Пиеръ, безспорно, е една ценностъ въ нашата библиотека, но по този въпросъ, който разглеждаме сега, и по много други въпроси отъ нашия избирателенъ законъ, то твърде малко може да ни ползува. То може да ни ползува извънредно много относително правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, тъй като тоя правилникъ твърде много прилича на французкия, но нашата избирателна система нѣма нищо общо съ французката, защото въ Франция, както знаете, нѣма съразмѣрна система, тамъ има малки арондисмани, където се избира единъ депутатъ и вотътъ на камарата за утвърждаване на избора е за утвърждаване на лицето, на кандидата. Азъ можахъ сѣщо да намѣря какво става въ Швеция. Тамъ съ формалноститѣ не се занимава народното събрание. Министърътъ на правосъдието преглежда окончателно изборитѣ отъ формална страна, подпомогнатъ отъ трима души „банкери“ отъ тѣхната голѣма народна банка и камарата се произнася само върху качествата на личноститѣ. Ако въ Франция имаше съразмѣрна система, каквато е нашата, безспорно, ние лесно бихме намѣрили и тамъ подобна практика. Но тамъ системата е съвършено друга и такава практика нѣма.

Г-да! Ще заключа. За да не създаваме прецедентъ на лошо, на явно нестойтелно тълкувание на нашия избирателенъ законъ, моля Народното събрание да приеме дневния редъ, който предлагамъ азъ въ смисълъ, че когато е касиранъ, е анулиранъ изборътъ въ цѣлата избирателна околия, заедно съ това отпада и опредѣлението на сѣда и тази околия, до произвеждането на новитѣ избори, т. е. до новото опредѣление на сѣда, въз основа на полученитѣ резултати отъ новитѣ избори, не може да се представлява отъ старитѣ депутати. Когато, обаче, сѣ касирани изборитѣ въ една, две или повече избирателни секции отъ една избирателна колегия — значи когато цѣлата избирателна колегия не е засегната — то опредѣлението на сѣда си остава въ сила докогато се отмѣни отъ сѣщия сѣдъ, по силата на резултатитѣ, които сѣ се добили при новитѣ избори въ тия нѣколко избирателни секции.

Моля ви, прочее, да приемете това тълкувание, за да бѣдемъ върни на духа на хубавата избирателна система, съ която България има право да се гордѣе предъ културния свѣтъ. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представитель г. Тончо Мечкарски.

Т. Мечкарски (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Точка първа отъ дневния редъ е разглеждане въ въпроса: въ сила ли е мандатътъ на народенъ представитель съ касирани избирателни секции — единъ въпросъ,

който представлява голѣмъ интересъ за Парламента, единъ въпросъ, обаче, който не би трѣбвало никога да бѣде поставенъ на разрешение туку, защото партийнитѣ страсти, борбитѣ въ изборитѣ създаватъ известни увлѣчения, които може да се пренесатъ и въ Парламента и да създадатъ много превратности, които да подорватъ дори устоитѣ на Парламента и на парламентарния животъ въ нашата държава.

Изборитѣ, които произведе на 21 юний т. г. Демократическиятъ сговоръ, сѣ избори, които съ своя тероръ ще останатъ паметни въ нашата политическа история, сѣ избори, които възмутиха цѣлокупния български народъ, който на 21 юний не гласува, а решително атакува една крепостъ на насието, за да срине кулата на терора и безправиято и да изгради кулата на свободата, правото и законността на българския народъ.

Н. Пждаревъ (д. ср): Само че да не е на пѣськъ.

Т. Мечкарски (з): Днесъ ние сме свидетели, че въ нашия Парламентъ се дебатира единъ въпросъ, който, както ви казахъ, може да създаде известни превратности въ нашия Парламентъ и въ парламентарния животъ на държавата. Този въпросъ се повдига поради това, че Народното събрание касира изборитѣ въ нѣколко секции на две избирателни околии — фердинандската и пещерската. Пита се: може ли депутатътъ да остане въ Камарата, следъ като Камарата е дала вотъ, че го касира? Въз основа на чл. 122 отъ избирателния законъ — както каза г. Бръшляновъ — окръжниятъ сѣдъ провъзгласява избранитѣ народни представители, обаче Камарата провърява и утвърждава тѣхния изборъ. Единъ народенъ представитель, който е провъзгласенъ отъ окръжния сѣдъ, може да заседава въ Камарата дотогава, докогато той бѣде касиранъ отъ Парламента. Практиката, която бѣше завелъ Демократическиятъ сговоръ презъ миналата Камара — да не се утвърждаватъ отъ Парламента всички избори — е не-правилна, защото, преди всичко, Парламентътъ е, който създава състава си, следъ като провъри и утвърди изборитѣ. Следъ като ги провъри и утвърди, имаме едно истинско, законно народно представителство, което има право да заседава и да решава сѣдбинитѣ на своята нация. Народнитѣ представители, провъзгласени отъ окръжния сѣдъ, заседаватъ до момента, въ който Парламентътъ дава своя вотъ за тѣхното касиране. Въ никой случай единъ народенъ представитель — по мнението на най-компетентния човѣкъ въ нашата страна, г. Михаилъ Генадиевъ, председател на Върховната смѣтна палата, когото имамъ честь да изслушамъ по този въпросъ, който се изказва ясно и категорично — въ никой случай, казвамъ, единъ народенъ представитель, за който Камарата е дала вотъ, че го касира, не може да бѣде народенъ представитель и да заседава; той си отива.

Г. Говедаровъ (д. ср): Нѣма споръ за това; ако бѣде касиранъ, нѣма да участвува.

Т. Мечкарски (з): Той си отива поради факта, че е касиранъ въ отдѣлни секции, било три, било четири. Той загубва числото гласове, което му е нужно, за да бѣде депутатъ.

Ето защо, споредъ моитѣ разбириания, съ касирането на депутата, макаръ и въ отдѣлни секции, не въ цѣлата околия, той престава да бѣде народенъ представитель и следва да напусне Камарата. И ние, запазвайки и тачейки престижа на Българския парламентъ — устоитѣ на който днесъ, отъ лѣво и отъ дѣсно, се стремятъ да миниратъ и да създаватъ други разбириания за управление на страната — ще трѣбва съ достоинство и по съвѣсть да гласуваме, че народнитѣ представители, които сѣ касирани, макаръ и въ отдѣлни секции на дадена избирателна околия, престава да бѣдатъ народни представители.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представитель г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ взехъ думата не подробно да се изкажа по въпроса, а чисто и просто — понеже нѣма установена практика и единъ изриченъ текстъ въ избирателния законъ — да дамъ своето мнение, като предполагамъ, че народното представителство не влага личенъ интересъ въ въпроса. Ако бѣше дума за касиране на изборъ изцѣло, споредъ мене, не подлежи на съмнение, че би било въ духа на закона онѣзи, които представляватъ дадената околия, да напуснатъ Събранието следъ касирането на избора и да чакатъ да стане новъ изборъ, при който, разбира се, зависи отъ волята на избирателя дали тѣ ще бѣдатъ избрани или не.

На второ място, г. г. народни представители, според мен, след касирането на избора, изцъло или частично, на народен представител, не може, до произвеждането на нов избор, да става дума да бъдат повикани ония лица, които биха имали шанс, според направената смътка, след касирането, да бъдат народни представители. Може избраните депутати, след касиране на тяхната листа, да излизат от Събранието, но в никой случай — това не е въ духа на закона — не могат да влизат кандидати от другата листа, освен ако въ допълнителния избор те получат толкова гласове, че могат да изтласкат противниците си и да ги заместят.

На трето място, г. г. народни представители, идва същественият и контроверзият въпрос: какво трябва да стане след касирането на изборите само въ някои общини на дадена избирателна околия? Този въпрос не е разрешен чрез изричен текст въ избирателния закон, както е разрешен за случаите при касиране на цяла избор.

Г. г. народни представители! Аз не знам, когато е съставляван избирателният закон, дали законодателят е могъл да предвиди подобни случаи, за да ги разреши съ съответен текст. Въ избирателния закон има само един изричен текст, според който, когато изборите въ едно населено място не стане въ първата неделя, той се отлага за следващата неделя; а ако и въ втория неделя не стане, тогава и без избор въ това населено място се прави разпределението. Но избирателният закон не ни дава изрично указание за случаи, като сегашния — когато се касират избори въ някои избирателни секции — какво трябва да стане съ провъзгласените вече за избрани народни представители. Тъй че, по буквата на закона, ние не можем да дадем мнение как би трябвало най-правилно да бъде разрешен интересуваният ни въпрос. Следователно, по пътя на тълкуване — какъ би било най-разумно — ние можем да дадем мнение по въпроса: трябва ли да се продължи мандатът на провъзгласените вече за избрани народни представители до деня на новия избор или чрез касирането на избора въ едно, две или три села, той пада?

Г. г. народни представители! За себе си отговарям по следващия начин. Едно абсолютно правило няма, но аз лично съмтам, че съм по-близо до духа на закона и вредата би била по-малка, ако Народното събрание възприеме възгледа, че при частично касиране на изборите въ една избирателна околия, мандатът на веднъж провъзгласените от съда депутати продължава до произвеждането на нови избори, когато окръжният съд наново ще държи определението. Разбира се, ако след произвеждането на новите избори един провъзгласен за избран изгуби своите гласове, очевидно неговият мандат окончателно, за винаги, и без да го казваме, е паднал. Мисля, че чрез такова едно тълкуване ще се доближим повече до духа на закона — аз говоря за духа на закона. Г. Бръшляновъ направи изявление, че не можал да намъри подобни случаи въ парламентарната практика на другите страни. Това е вярно. Подобни случаи сигурно не се срещат не само защото, да речем, въ Франция имат друг избирателен режим, а не като нашия, пропорционален, но аз мисля — и откровено мога да го заявя — и затова, че там съ толкова напреднали, щото не желат от частичните касирания да правят една система, която най-накрая има същия резултат, какъвто би имало и касирането на цяла избор въ дадена околия. Аз решително се обявявам против това замаскиране, против този начин на касиране на избори, въ основата на който лежи една аритметическа смътка, чрез която могат да бъдат лесно — без да се туря въ движение изпълнителният апарат въ дадена околия — касирани някои депутати, за да отстъпят мястото си на други. И затова въ другите, напреднали повече от нас страни, където народният представител не смът, че правото му да гласува е израз на неговото произволно вътрешно убеждение, а счита, че това право намира граници въ духа и въ буквата на закона, и, следователно, го предпазва от произвол, няма тая система на частични касирания и там не става нужда да се повдигне въпросът: трябва ли народният представител, чийто избор изцъло не е касиран, а съ касирани изборите само въ няколко секции, да напусне Народното събрание, докато не се произведе допълнителният избор? Аз мисля, че Народното събрание — толкова повече, че въ случая не се касае да се създаде едно болшинство, каквото вече го има — ще направи по-добре, ако не се изправя пред съблазнителна на постоянните касирания, която ще го кара да мисли: щом касирам, мотивът на това касиране е да излъже А. Б. С.

от Народното събрание и това си право ще го упражни чрез вдигане на ръка.

Г. г. народни представители! Аз ще ви посоча за пример друга страна, въ която има една съвършена пропорционална система — тя е Германия. Там функционира за подобни случаи една комисия, състояща се от по равно число народни представители и съдии, която се конституира един вид като съд и която — това мнение е странно и аз вървам, че малцина ще го поддържат — има правото да реши, коя е виновната страна от партията, участвували въ изборите и, според степенята на нейната вина, по-нататък да намали или да премахне гласовете, които е получила въ плът чрез едно неправилно действие и след това вече се прави смътка и по нея става разпределение на мандатите. И там до нови частични избори не се дохожда, благодарение на тази процедура.

Г. г. народни представители, духът на нашата пропорция — трябва да вникнем въ нея — не е този, който е вложен въ мажоритарната система. Ние имаме една традиция, останала от действието на мажоритарната система, на касиране избори изцъло и чрез касиране на изборите да излизат тези, които съ касирани. Но, въ духа на тая мажоритарна система, това беше естествено, понеже там се състезават обикновено две партии и на която партия представителите бъдат касирани, естествено, трябва да напуснат Парламента и да стане нов избор, за да може избирателите наново своята дума. Въ пропорционалната система, както е заимствувана у нас от другаде, вече съвършено друг дух. Там се състезават листи, там има изпълнение на формалности, там вече духът е, по-скоро, че партията понася отговорност за своите неправилни действия по време на изборната борба, и Народното събрание има да се произнася не толкова за редовността или нередовността на избора изцъло, и чрез неговия вот да се засегнат и партии, които съ съвършено чужди на маневрите, на похватите на дадена партия, която е опорочила избора. Това е въ духа на пропорционалната система. Тя гони виновните партии и тях наказва — респективно техните кандидати — за всички опущения.

Г. г. народни представители! При режима на пропорционалната система — на нашата практика да се позова — ние сме имали касиране на избори, но не изцъло. Аз не помня да е бил изцъло касиран избор въ някои окръг или въ някои избирателна околия. Когато за пръв път се приложи пропорционалната избирателна система — през Радославовия режим — ние имаме касиране на избори, но на отделни листи, и кандидатите, респективно избраниците по тия листи, тъй или иначе, чрез вот на Народното събрание, бяха касирани и изгонвани, без да стават нови избори. Когато през 1914/1915 г. — за пример ще посоча — Радославовото правителство касира земеделската листа въ Софийския окръг, като намъри дефект въ листата, състоящ се въ това, че някои от кандидатите не били саморъчно сложили подписа си — тъй като чрез експертиза била установена нееднаквостта на подписите им — тогава Народното събрание, болшинството, касира не цяла избор въ Софийския окръг, а касира само листата на земеделците и те напуснаха Народното събрание, стана ново разпределение, от което се възползуваха другите партии, които се състезаваха въ този окръг.

През управлението на земеделците ние имаме пак систематично касиране. Въ Пловдив беше касирана листата на демократите — известно ви е, че боята на бюлетините от тази листа не била достатъчно ясна, била изблъла. Въ Врачанския окръг също бяха касирани листи, но все листи, цял избор и тук не се касира. За разлика от решението на Народното събрание през време на Радославова, тогавашното земеделско Народно събрание, респективно неговото болшинство, обаче, реши да не става преразпределение на мандатите, поради касиране листите на демократи и други партии, които бяха засегнати от това касиране, и по този начин Народното събрание остана да работи съ по-малко депутати, отколкото се предвиждаше по конституцията. На мястото на 13-те или 15-те души касирани — не мога точно да си спомня числото им — не дойде никой народен представител от никоя друга листа. Тогавашното правителство се мотивира съ това, че не желае да остави впечатление, че касира изборите, за да се възползува то да придобие един или няколко мандати, или пък други някои партии да ги получат. Имаше, разбира се, и противно мнение, изказано въ Народното събрание. Аз засягнах това мнение, а г. Мушанов — пак, доколкото си спомням — беше на противно мнение по този въпрос.

Така че въ случая две Народни събрания, дошли едно подиръ друго, не сж могли да се установятъ на една и сжща практика. Мисля, че тѣ сж се лутали не толкозъ по юридическото тълкуване на закона, колкото по своитѣ партийни смѣтки, какъ да ги нагласятъ въ единъ или въ другъ случай. Възможно е касирванията за нѣкои да сж били основателни, обаче мотивътъ на касирванията въ всичкитѣ случаи е билъ: да се осигури по-компактно болшинство и да се намали съставътъ на опозицията. Естествено, щомъ има едни такива неморални и незаконни мотиви, ние не можемъ да искаме една установена практика отъ Народното събрание, която да би могла да ни служи за ръководство и въ днешния случай.

Ето защо, г. г. народни представители, за сегашния случай ние не можемъ да се позволимъ на нашата парламентарна практика. Но и доколкото бихме могли да се позволимъ на нея, тя само едно сигурно нѣщо ни дава: да се предпазваме отъ касирането на избори, даже и когато болшинството е убедено, че има порочностъ въ тия избори, защото най-често тогава се върви по хлъзгавия пътъ. Азъ имамъ единъ пътъ случай да ви кажа — то бѣше още въ началото — че, както ми се вижда, вие правите една аритметическа смѣтка и споредъ това прибѣгвате само до частични касирвания въ известни околии, като не ви ръководи изключително съображението, че изборитѣ сж били опорочени; защото, ако е дума за насилия върху избирателитѣ, вие бихте могли да ги посочите не само въ тия околии, но и въ множество други околии, а биха се намѣрили охотници да ги посочатъ и въ цѣла България. Това би значило тогава всички отъ Сговора да излѣзатъ отъ Народното събрание, за да се даде удовлетворение на чувството на справедливостъ! (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

И. Василевъ (з). Г. Пастуховъ! Истината е тази, че ние не правимъ тази аритметическа смѣтка, но че вие я правите и се плашите отъ нея.

К. Пастуховъ (с. д). На Васъ, който ме запитвате, ще отговоря: азъ не се интересувамъ никакъ отъ тази ваша аритметическа смѣтка...

И. Василевъ (з). Ние не ще я правимъ и не бива да я правимъ.

К. Пастуховъ (с. д). ... и мога да ви заявя, първо, че ние не държимъ да бждемъ по ваше снизхождение народни представители и, второ, ние имаме толкова излишни гласове, че каквито смѣтки и да бихте направили, пакъ не биха могли да ни засегнатъ. Защо мислите, че азъ поддържамъ друго мнение?

И. п. Рачевъ (з). Страхъ ви е за 300-та гласа. Ако ги изтървете, цѣлата ви парламентарна група отиде!

К. Пастуховъ (с. д). Г. г. народни представители! Не единъ отъ васъ, а мнозина сж ми изповѣдали направената грѣшка презъ вашето управление съ касирането на избори по причини, които вие знаете и които цѣлото общество помни. Не единъ, а мнозина отъ васъ сж ми изповѣждали, че това е едно петно за земледѣлското управление и че тѣ ще гледатъ въ бждеще да го измиятъ, да се поправи сторената грѣшка. Така че когато има върху вашата или на вашитѣ другари съвѣстъ едно такова петно, бждете малко по-внимателни въ подозренията си и въ обвиненията си къмъ други.

А. Николаевъ (з). И вие трѣбва да бждете малко по-внимателенъ съ Вашитѣ подозрения къмъ насъ.

К. Пастуховъ (с. д). Азъ съмъ далъ достатъчно доказателства въ 20-годишната си служба като народенъ представител, че не се влияя отъ партизански домогвания и че никога не сж ме смущавали партизанскитѣ апострофи, отъ която страна и да идатъ тѣ. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Азъ ви изказвамъ мнения, които отговарятъ повече на буквата и на духа на закона и които гонятъ целта, да предпазятъ едно болшинство, каквото е вашето, отъ хлъзгавия пътъ на увлечения и да издигнатъ нашия Парламентъ на подобаваща висина. Вие не можете — поне ищакъ-литѣ отъ васъ — да ми възражавате за насилия и за партизанство, каквито ние социалиститѣ, когато сме имали властта, не сме упражнявали. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Нашата съвѣстъ е чиста, нашата политика е била ясна, но мъглива е била политиката на тѣзи, които сж седѣли на вашитѣ мѣста. Тѣ сж били винаги склонни да върватъ изъ криви пѣтица и да гледатъ партийно на въпроситѣ, а не въ духа на закона. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Ето защо, г. г. народни представители, азъ мисля, че Народното събрание не бива да се увлича отъ партийни и приятелски съображения, или да се скрива задъ еластичното понятие „съвѣстъ“ на народния представител, толкова повече, че въ конкретния случай вие нѣма да загубите нищо — болшинството ви е осигурено.

И. п. Рачевъ (з). Где бѣше Вашата съвѣстъ, когато защищавахте тоя избирателенъ законъ? Съвѣстенъ ли бѣхте тогава въ разсѣжденията си?

К. Пастуховъ (с. д). Азъ съмъ го защищавалъ, г-не, съ чиста съвѣстъ и днесъ предъ васъ мога да заявя, че, при всичкитѣ му недостатѣци, той е по-съвършенъ, отколкото оня комплотъ, който извърши бившето управление на Земледѣлския съюзъ срещу пропорционалната избирателна система! (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

И. п. Рачевъ (з). Защо тогава не защитихте пропорционалната система? Трѣбваше тогава да защитите пропорционалната система, а не сегашната!

П. Попивановъ (з). Избирателтъ ви е пренебрегналъ, затуй останахте тукъ само 5 души, и то благодарение на централната листа.

А. Николаевъ (з). Само вие отъ цѣла опозиция въ Парламента тогава подкрепихте това измѣнение.

Д. Нейковъ (с. д). (Възражава)

И. п. Рачевъ (з). Вие подкрепихте новата избирателна система, защото иначе калемътъ нѣмаше да ви хване.

К. Пастуховъ (с. д). Ние сме за пропорцията. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Нѣма освенъ да пожелаемъ сега да въведемъ пълната пропорция, и ние ще вдигаме ръце и ще отмѣнимъ тоя несъвършенъ законъ.

П. Попивановъ (з). А, сега! Кѣсно е вече. (Възражения отъ социалдемократитѣ)

К. Пастуховъ (с. д). Не имъ скланямъ на ума. Азъ мога да имъ възража: вие се ползвате отъ тоя законъ, за да имате болшинство; ако имаме една пропорция пълна и съвършена, каквато ние искаме, ...

Н. Захариевъ (з). По окръжи.

К. Пастуховъ (с. д). ... Народниятъ блокъ нѣмаше да има 150 мандата, ... (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

А. Николаевъ (з). А и вие нѣмаше да влѣзете въ Камарата.

К. Пастуховъ (с. д). ... а щѣхте да бждете въ опозиция и нѣмаше да правите комбинации за управление. Вие се ползвате отъ несъвършенствата на единъ законъ, а искате да го въвирате въ нашитѣ очи.

Ето защо, връщайки се на предмета, азъ моля и бюротъ и Народното събрание да възприематъ това мнение, че при липса на изриченъ текстъ и въ отсъствието на една традиция, по справедливо и по-близко до духа на закона би било, ако до произвеждане на новитѣ избори досегашнитѣ избраници запазятъ своитѣ мѣста. Този е смисълътъ и на касирането на изборитѣ само въ нѣкои села, а не въ цѣлата околия. Това е моето мнение — ще чуемъ и вашето. (Рѣкоплѣскания отъ социалдемократитѣ и сговориститѣ)

Отъ земледѣлцитѣ: Браво, bravo, и сговориститѣ Ви рѣкоплѣскайтѣ!

Д. Нейковъ (с. д). Вие сте му рѣкоплѣскали много повече отъ тѣхъ. Въ миналото вие сте му печатали речитѣ по решение на Народното събрание. Той каза една справедлива мисълъ, на която почтенитѣ хора рѣкоплѣскайтѣ. (Рѣкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Отъ земледѣлцитѣ и работницитѣ: А-а-а!

Д. Нейковъ (с. д). А пъкъ тия ваши опашки (Сочи работницитѣ) рѣкоплѣскайтѣ само на безчестията. (Рѣкоплѣскания отъ сговориститѣ)

С. Ивановъ (раб). На васъ полицитѣ рѣкоплѣскайтѣ.

Д. Нейковъ (с. д). Вие сте най-голѣмитѣ кърволюци (Глъчка)

К. Пастуховъ (с. д): Г. председателю, позволете! И тѣ (Сочи работниците) се ползватъ отъ този законъ. Ако не бѣше този избирателенъ законъ, тѣ нѣмаше да бѣдатъ тукъ 30 души, а щѣха да бѣдатъ само 5. (Възгласа стъ работниците)

С. Ивановъ (раб): Българската буржоазия има нужда отъ васъ и вие винаги ще бѣдете тукъ. А ние нѣмаше нужда отъ васъ, защото вие сте катраници на Сговора.

К. Пастуховъ (с. д): Съ „стрелци“ работа нѣмамъ. (Пререкания между работниците и социалдемократитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да, тишина!

Има думата народниятъ представител г. Иванъ Симеоновъ.

Д. Нейковъ (с. д): (Къмъ работниците) Какво викаете? Вие безъ реакция не можете. Тѣ (Сочи мнозинството) сѣ за васъ убийци, но вие гласувате съ убийцитѣ. Изобличаваме ви и ще ви изобличаваме. Ще ви смѣкваме маските въ повече и повече.

К. Пастуховъ (с. д): Като сме лоши, защо тогава ни поднесохте да подпишемъ едно предложение и да ви подкрепимъ?

Нѣкой отъ работниците: За да ви видимъ акъла. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

И. Симеоновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ не ви предизвиквамъ, оставете ме да говоря. (Пререканията между социалдемократи и работници продължаватъ)

Д. Нейковъ (с. д) Пастуховъ ви даде свобода, но вие злоупотрѣбихте съ нея. На свободата вие отговорихте съ тероръ, вие въведохте насилието въ България и теоритически и практически.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Нейковъ, нѣмате думата!

Д. Нейковъ (с. д): Отговарямъ имъ, защото провокиратъ. (Възгласа отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни) Вие ги предизвиквате. Г-да! Предупреждавамъ ви, че ще пристѣпя къмъ изключване на ония депутати, които нарушаватъ реда.

И. Симеоновъ (д): Г. г. народни представители! Азъ се изсѣхъ въ душата си на думитѣ на г. Цоню Бръшляновъ, че съществуващиятъ днесъ въ България избирателенъ законъ правель честь на България! Тази приказка е зеде, голѣма приказка. Азъ мисля, че този законъ не прави честь на България, ами е единъ позоръ за българското законодателство. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои отъ мнозинството)

Н. Кемилевъ (д. сг): Вкарахте 150 души депутати въ Народното събрание.

И. Симеоновъ (д): Вкарахме 150 души, защото народътъ бѣше задъ гърба ни. Вие смѣтахте съ нѣколко стотици хиляди гласове Сговорътъ да може да заграби мандатитѣ и да остави Народния блокъ, получилъ 500 хиляди гласа, съ 40 мандата, но смѣтката ви излѣзе крива, ножътъ бѣ съ дес остриета, вие се излѣгахте. Вие създадохте този законъ съ предумисълъ — да смачкате опозицията.

П. Попивановъ (з): Политическа смѣтка, въ която участваха и широкитѣ социалисти.

И. Симеоновъ (д): Азъ на г. Пастуховъ нѣма да възража за неговата смѣтка. Ако ние бѣхме дребна група, не въ блока, може би щѣхме да харесаме този законъ, за да заграбимъ нѣколко мандата, за да не останемъ безъ представители въ Парламента. Но съ г. Пастуховъ нѣма да влизамъ въ разпация по този въпросъ. Азъ искамъ да наемка само на думитѣ, които каза г. Бръшляновъ, че единъ ретрограденъ законъ билъ голѣма честь за България.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Думата е за пропорционалната система, която въведохте вие и г. Мушановъ. А централ-

ната листа е едно разширение на пропорцията, една прогресивна работа. Не бива така да говорите.

И. Симеоновъ (д): Азъ Ви слушахъ, когато вие говорѣхте. — Вие пращате закона въ кодификационната комисиия, вие се въртѣхте изъ кулоаритѣ и стаитѣ на Народното събрание и гледахте съ какъвъ майсторлъкъ да излѣжете българския избирателъ, но не сполучихте.

Въ заключение искамъ да кажа, че този избирателенъ законъ не е честь за България и въ една културна, по-демократична страна, ще се изсѣмѣятъ на него и ще кажатъ, че тия мамини и бабини внучета сѣ искали да взематъ много гласове, искали сѣ да излѣжатъ българския народъ, като сѣ едно относително болшинство гласове сѣ искали да взематъ едно абсолютното болшинство мандати и да управляватъ България още 4 години. Толкозъ по тоя въпросъ.

Г. г. народни представители! У насъ има практика по този въпросъ: може ли депутатъ, въ избирателната околия на когото сѣ касирани секции, падайки подъ длѣтеля, да остане въ Парламента до произвеждане на нови избори, или не? Действително, ние имаме случая съ с. Батинъ. Азъ бѣхъ председателъ на комисията по провѣрка на изборитѣ, когато се касира изборътъ въ с. Батинъ, но земледѣлскиятъ кандидатъ не напустана Парламента. Той въ новия изборъ взема 194 гласа — може би съ 3 гласа повече отъ касирания изборъ — сѣдѣтъ наново го провъзгласи за избранъ, и той остана депутатъ, безъ да губи нито единъ день отъ явявката си въ Парламента. Това е прецедентътъ, който имаме въ миналото.

Има другъ единъ случай, който е аналогиченъ съ тоя. Г. г. народни представители! Може би мнозина отъ васъ си спомнятъ, че въ 1923 г. ние имаме въ Камарата единъ другаръ, д-ръ Списаревски, избранъ за депутатъ отъ новитѣ земи.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Въ Петричка околия.

И. Симеоновъ (д): По една крива аритметика на докладчика, членъ на сѣда, бѣха изкарали д-ръ Списаревски, че е депутатъ, макаръ че не му достига 940 гласа. Но десетици, стотици, прехвърлили ги, и въ резултатъ д-ръ Списаревски се курдиса депутатъ. Четири месеца стоя като депутатъ.

Ц. Бобошевски (д. сг): Два месеца.

И. Симеоновъ (д): Г. Бобошевски! Може би паметята да ме лѣже. Вие сте по-младъ депутатъ, може би Вашата паметъ е щастлива; може д-ръ Списаревски да е стоялъ и два месеца депутатъ. Не е важно времето; важното е, че е стоялъ тукъ депутатъ.

Д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Все въ Врачанска околия ставатъ тия работи!

И. Симеоновъ (д): Ние не сме отъ Розовата долина, да миришемъ на ливанто! (Смѣхъ)

Нѣкой отъ мнозинството: И Асенъ мирише.

И. Симеоновъ (д): Мирише на европейски парфюмъ, но този мирише на български. (Смѣхъ)

Та, съзвамъ, г. г. народни представители, д-ръ Списаревски стоя тукъ нѣколко месеци. Ние трѣбваше да повърнемъ изборното дѣло въ Петричкия окръженъ сѣдъ, за да направи той ревизия на аритметиката си, и следъ туй той провъзгласи за депутатъ не д-ръ Списаревски, а онзи, който е ималъ правото да бѣде депутатъ, и повърна изборното дѣло, като събщи на Парламента кой е истинскиятъ депутатъ, т. е. кой е получилъ нужното число гласове.

Моето заключение по този въпросъ е, че изборътъ има два фазиса. Първиятъ фазисъ е компетенцията на окръжния сѣдъ, вториятъ — компетенцията на Народното събрание. Може ли Народното събрание да отмѣни опредѣлението на окръжния сѣдъ? Туй не е казано въ избирателния законъ. Говори се за висша сѣдебна инстанция, но която се произнася по законността и правилността на избора. Можете ли вие да провъзгласите тукъ депутати? Кой законъ ви дава право да извършите това? Не можете. Вие ще повърнете цѣлото изборно дѣло на окръжния сѣдъ и той сѣ опредѣление ще провъзгласи избрания депутати. И, действително, отъ казаното въ чл. 120 се разбира, че порвъзгласяването на избранитѣ народни представители става отъ окръжния сѣдъ, въ района на който спадатъ околитѣ, въ които сѣ избрани.

За да махнем нѣкой депутатъ отъ тукъ, трѣбва непременно, споредъ мене — сѣщо и въ този случай — да имаме опредѣление на сѣда. То е условие *sine qua non* — тъй го смѣтамъ азъ. Трѣбва да върнемъ изборното дѣло въ окръжния сѣдъ, защото, г. г. народни представители, даже при тѣзи два избора — пещерскиятъ и фердинандскиятъ — ние не знаемъ, колко гласа оставатъ за депутата, когото пѣддимъ отъ Парламента. Пада ли той подъ дѣлителя? Поне числото на гласоветѣ не е съобщено тукъ отъ трибуната. Ние сме въ неведение. Най-после, ако вие смѣтате, че въ туй време трѣбва да дойде другъ депутатъ, трѣбва да изпратите изборното дѣло въ окръжния сѣдъ. Но вие нѣма да го изпратите, защото ще чакате новитѣ избори, за да изпратимъ цѣлата преписка съ дѣлото по новопроизведенитѣ избори и да стане провъзгласяване на кандидатитѣ.

Г. Пастуховъ ни каза, каква е практиката въ Германия — избира се комисиия отъ двѣтѣ страни, която се произнася, кой е виновенъ. Отсега мога да ви кажа, ако вземемъ практиката на германцитѣ, виновността ще падне на онѣзи, които сѣ произвеждали изборитѣ. Този фактъ е неоспоримъ. Въ Франция практиката е друга — нито касиране, нито новиятъ депутатъ, до произвеждането на изборитѣ, иде въ парламента. У насъ имаме наша практика: имаме батинския изборъ, имаме петричкия изборъ. Най-после, г. г. народни представители, при този законъ, „който прави честь на България“ (Смѣхъ), ако изпѣдимъ депутата, следъ като сме касирали изборитѣ въ нѣколко секции отъ неговата избирателна околия, какво ще настѣпи у насъ? Ще ме извините, ако не бѣхме блокъ, може би щѣхме да получимъ 60, 70, 80 хиляди гласа; широкитѣ социалисти сѣ получили 27.000 гласа. Представете си, че дѣлительтъ е 26.999, и широкитѣ социалисти взематъ мандатитѣ си съ единъ гласъ повече. Въ едно село, да кажемъ Чипоровци, следъ касирането, тѣ загубватъ 30 гласа. Вие искате сега цѣла една политическа група, заради 30 гласа, когато въ други 3 села тѣ могатъ да взематъ 230 гласа, да я изгоните отъ Парламента? Това ще бѣде анархия. Азъ вървамъ, че комуниститѣ ще вдигнатъ рѣка.

С. Ивановъ (раб): Тѣ (Сочи социалдемократитѣ) сѣ политически мъртавци.

И. Симеоновъ (д): Кой е мъртвецъ? Вие (Сочи работницитѣ) бѣхте умрѣли, ама този законъ, „който прави честь на България“, ви възкреси! (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) Безъ него вие бѣхте загинали, мамини синове, 5 души щѣхте да влѣзете. (Възражения отъ работницитѣ) Ако избирателниятъ законъ не бѣше гласуванъ съ съгласието на г. Пастуховъ, вие щѣхте да дойдете тукъ 5 души. (Възражения отъ работницитѣ) Оставете тази работа. Недейте хитрува. 164.000 гласа имате всичко.

Н. Дойчиновъ (раб): (Възразява нѣщо)

И. Симеоновъ (д): Недейте ми възразява, г. Дойчиновъ, защото, като гледамъ единъ детективъ на Сговора да ми възразява, просто полудѣвамъ отъ жѣка! (Веселост и рѣжкоплѣскания отъ мнозинството)

Д. Икономовъ (раб): Г. Григоръ Василевъ заяви предъ мене, че е заблуденъ, когато е казалъ, че г. Дойчиновъ билъ детективъ.

И. Симеоновъ (д): Оттегляте ли си думитѣ, г. Василевъ?

Г. Василевъ (д. сг): Този въпросъ е много важенъ, защото се касае за честта на единъ депутатъ. Когато този господинъ (Сочи Н. Дойчиновъ), когото азъ лично не познавамъ, говорѣше, единъ отъ депутатитѣ ми каза, че го знаея отъ V Софийски полицейски участъкъ въ времето на Сговора, билъ служилъ тамъ. Понеже г. Икономовъ поиска отъ мене да направя анкета, азъ я направихъ чрезъ полицията. Помолихъ да ми кажатъ истината. Съобщи ми се, че преди известно време той е билъ земледѣлецъ, по-сетне, презъ времето на Сговора, билъ за нѣщо арестуванъ въ V участъкъ, ...

П. Стоевъ (раб): Въ затвора.

Г. Василевъ (д. сг): ... държалъ се билъ добре, станалъ малко приятелъ съ полицията, но не на началата на чиновникъ — не зная на какви начала — работилъ нѣщо въ участъка.

И. Симеоновъ (д): И ти шмекерувашъ, хитрувашъ! (Смѣхъ)

Г. Василевъ (д. сг): Азъ не мога да хвърлямъ калъ върху човѣкъ, когото не познавамъ. Азъ не желая по

никакъвъ начинъ да се ругаемъ безъ никакви основания. Моитѣ чувства къмъ комуниститѣ сѣ известни, моитѣ разбирания за тѣхъ се знаятъ и при другъ случай ще ги кажа. Но отъ тази анкета, която азъ направихъ, се установи, че той не е билъ на служба въ участъка. Това е истината.

Д. Нейковъ (с. д): Приема ли се за едно буржоазно орѣдие да се дава атестация? (Възражения отъ работницитѣ) (Глъчка)

И. Симеоновъ (д): Г-да! Дайте ми възможностъ да се изкажа.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. Нейковъ повдигна единъ шериятски въпросъ: по Шериата комунистъ не може да бѣде свидетелъ!

И. Симеоновъ (д): За честта на единъ депутатъ, ще си оттегля думитѣ. Но г. Григоръ Василевъ правѣше: ширитъ-шекеръ о азѣнданъ! Знаешъ ли какъ се казва това? „Памукъ гълта, панделки вади“! Това сѣ циркаджийски работи. (Смѣхъ и рѣжкоплѣскания отъ мнозинството) Билъ станалъ приятелъ съ полицията! Нищо не мога да разбера отъ тѣзи обяснения.

Д. Икономовъ (раб): Какво искате да разберете? Той не е билъ полицай.

И. Симеоновъ (д): Г. г. народни представители! Представете си, че болшинството касира 6—7 околии. То може да касира и 40 околии, ако иска, защото много дженабѣлъци извършихте вие (Сочи сговориститѣ), много нарушения на закона направихте, много злодеяния сторихте.

Г. Костовъ (раб): Съ това осѣждате цѣлата Камара.

И. Симеоновъ (д): Ти мълчи тамъ! Иди си вържи пакъ костюкъ на устата. Остави тѣзи фогаджилѣци. Ужъ си раненъ, па на другия день нѣмаше рана. (Възражения отъ работницитѣ) Не се занимавайте съ тѣзи дребни работи. Не се мѣсете въ такива разпрания. Когато човѣкъ е ученъ, трѣбва да се занимава съ теории, както Напетовъ!

Г. Костовъ (раб): Чакъ когато бѣде изхвърленъ съ каминетка, тогава признавате, че е битъ.

И. Симеоновъ (д): Щомъ си битъ, ще потърсимъ отговорноститѣ. Не бой се!

И. Цанковъ (нац. л. о): Ще преценимъ, дали не трѣбва да бѣде битъ още единъ пѣтъ!

И. Василевъ (з): Нека се отбележи, че Ачковъ се пригрѣща съ другаритѣ. Вижте, какъ е прегърналъ другаря тамъ! (Смѣхъ)

И. Симеоновъ (д): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че ако депутатитѣ, на които сѣ касирали изборитѣ въ известни секции отъ една избирателна околия, бѣдатъ изгонени, ще се изразя азъ, отъ Парламента, при този избирателенъ законъ, при тази централна листа и при тѣзи дѣлители, ние ще създадемъ, увѣрявамъ ви, страшни прецеденти и ще имаме последици, които не знамъ какъ ще ги свърже Софийскиятъ окръженъ сѣдъ и съответнитѣ окръжни сѣдилища съ избирателнитѣ околии. Защото, споредъ мене, престѣпление би било за 10 гласа на една политическа партия, която е влѣзла въ дѣлителя и, защото се касира изборътъ само въ едно село, да изпѣдите 5—6 депутати. Какъ ще стѣпчишъ 27 хиляди гласа?

Отъ работницитѣ: Тя ще ги спечели наново.

И. Симеоновъ (д): Г. г. народни представители! Вие много се обажда. Недейте ни предизвиква, защото тукъ четохъ камара материали и ако речемъ да поискаме касирането на централната листа на комуниститѣ, струва ми се, че ще ви втресе азиатска треска. Недейте се обажда. Сега приказвате много, защото се касае за чергата на другитѣ.

Г. Костовъ (раб): Ако нѣма материали, можете да ги създадете!

И. Симеоновъ (д): Бѣдете спокойни! Ние не се плашимъ отъ васъ. Ние сме доволни, че вие сте тукъ, затова защото понѣкога ви понаучаваме на акълъ, защото сте

много млади и трѣба да се научите, за да станете по-добри общественици и по-зрѣли хора. Г. Напетовъ ходи въ Русия и си дойде по-акѣллия, защото взема знания отъ тамъ. (Смѣхъ)

П. Напетовъ (раб): Отъ Русия има какво да се научи, но отъ този Парламентъ не може да се научи нищо.

Н. Захариевъ (з): Ще научишъ, ще научишъ.

Г. Костовъ (раб): Какъ може да се фалшифицира вотътъ на Народното събрание — това може да се научи.

П. Напетовъ (раб): Тукъ сѣ се събрали само адвокати и най-изпечени демагози, като Васъ. (Сочи И. Симеоновъ)

И. Симеоновъ (д): Да бѣхъ демагогъ — но не съмъ комунистъ. Ако бѣхъ комунистъ, щѣхъ да бѣда най-големиятъ демагогъ. Нѣма по-голямъ демагогия отъ тази, която се развива отъ комунистичкѣмъ отрудения и онеправдания. Вие биете болната, миньорната нота у него. Вие сте политически шмекери. Истината никога не казвате. Даже да намѣримъ и раздадемъ по единъ човалъ жѣлтици на работничитѣ, пакъ ще кажете, че сме ги откраднали. Фогаджии сте.

П. Напетовъ (раб): Защо не разрешавате събрания на работничитѣ, я кажете?

И. Симеоновъ (д): Ще ви разрешимъ събрания, когато поискате. (Възражения отъ работничитѣ) Г. подпредседателю! Много ме смущаватъ; много ме прекъсватъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви, г-да!

А. Бояджиевъ (раб): Дайте по 5.000 л. помощъ на безработнитѣ.

И. Симеоновъ (д): Защо ще имъ дадемъ, когато въ нашата партия има по-белни хора отъ васъ? Че вие ходите съ копирени връзки, вие сте по-добре облѣчени отъ мене! (Къмъ Петко Напетовъ) Тѣ ще дойдатъ при тебе, че си задебелѣлъ. Ти си пълненъ, ти си за народнякъ. (Смѣхъ) Азъ нѣмамъ работа да си чупя главата съ луди хора. (Смѣхъ) И защото нѣмамъ работа да си чупя главата съ луди хора, затуй съмъ отишелъ въ буржоазна партия. Съ луди хора на пътъ не трѣгамъ. (Смѣхъ. Възражения отъ работничитѣ) Моля, г-да, оставете ме за две минути да свърша.

Б. Кръстевъ (раб): Ако не бѣха дружбашитѣ, ти много щѣше да гледашъ съ бинокль Парламента.

И. Симеоновъ (д): Ти защо се обаждашъ? — Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че ако ние създадемъ този прецедентъ, като касираме 2—3 секции, да изгонимъ депутатитѣ, ще се намѣримъ въ тежко положение следъ нѣколко седмици при другитѣ избори. Защото, при касирани избори въ нѣколко секции, тукъ 2—3, тамъ 3—4, може би гласовѣтъ за нѣкоя партия да паднатъ подъ длѣителя и по такъвъ начинъ 25—30—40 хиляди избиратели да ги оставимъ безъ представители. Моето мнение и мнението на нашата група е такова.

Г. г. народни представители! Да не вземаме предъ видъ само днешното съотношение на силитѣ. Ние създаваме една практика въ нашия Парламентъ, за утрешнитѣ избори, разбира се, ако не измѣнимъ този вѣлшебенъ законъ. (Смѣхъ) Този законъ (Сочи избирателния законъ) е единъ позоръ за България. Та, казвамъ, ние не трѣба да създаваме практика за бждещитѣ Камари, че ако известни парламентарни групи получатъ гласове съ десетки и стотици, да стане така, че при касирането на изборитѣ въ 3—4 околии да остане десетохилядно население избиратели на българското царство безъ представителство. Смѣтамъ, че това е голѣма грѣшка и че приятелитѣ на Народния блокъ ще подкрепятъ туй мое мнение. Азъ не правя предложение. Другъ може би ще го направи — че касиранитѣ депутатъ въ 2 или 3 секции въ околия не е длъженъ да напустне Камарата, не загубва мандата си, а остава въ Парламента до произвеждането на нови избори въ касиранитѣ избирателни секции. Това е нашето мнение. (Нѣкои отъ сговориститѣ ржкоплѣскавъ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ считамъ, че въпросътъ, който ни занимава, не е партисенъ въпросъ. Считамъ, че по този въпросъ не е необходимо парламентарнитѣ групи да се сезиратъ предварително, да се установятъ на едно решение и това решение да дойдатъ да го отстояватъ тукъ. Този въпросъ не е свързанъ съ управлението на страната; този въпросъ не е свързанъ съ политиката на правителството, въ каквото случай само парламентарнитѣ групи иматъ задължението да иматъ едно становище, което да защищаватъ въ Парламента.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): За Парламента парламентарни групи не съществуватъ.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ считамъ обратното: че този въпросъ е даже не толкова въпросъ на свѣсть, колкото е въпросъ на едно тълкуване, на едно разбиране на закона и търсене на неговия разумъ. Считамъ за необходимо да кажа това предварително, защото нашата, националлибералната, парламентарна група нѣма взето едно свое становище и, следователно, като излизамъ да говоря по въпроса, азъ не мога и не желая да ангажирамъ другитѣ, освенъ себе си, изказвайки едно мнение, което е лично мое, а не и мнение на парламентарната ни група, мнението на която не знамъ и не мога да знамъ, докато тя не бѣде сезирана съ въпроса.

Азъ съмъ длъженъ отначало да отблъсна едно подозрение, което се отправя отъ г. Пастухова — че тукъ, като-че-ли има едно parti pris, едно увлѣчение, като-че-ли се касае не за правилното тълкуване на закона, не за да се даде на закона правилна преценка. И г. Пастуховъ ни предупреждава да се пазимъ отъ едно опасно увлѣчение. Безспорно, въ неговитѣ думи се прозира подозрението, че ние ще вземемъ нашето решение съ огледъ не на правилното тълкуване на закона, не въ търсене неговия разумъ, неговия духъ, а съ огледъ на онова, което ни изнася.

Ако г. Пастуховъ си позволява да отправя, макаръ въ една много коректна, може би слабо атакуема форма, тоя упрѣкъ къмъ болшинството на Народното събрание, азъ по-скоро бихъ му върналъ това подозрение — че не ние, болшинството, се ръководимъ отъ тия мисли, отъ тия чувства и поплъзновения, но че въ нѣкои отъ изказанитѣ отъ г. Пастухова мисли — не отъ всички — проличава съмнението, че той е, който се бои, който се съмнява, че отъ правилното разрешение на въпроса могатъ да бѣдатъ засегнати интереситѣ на неговата парламентарна група.

Д. Нейковъ (с. д): Нѣма такова нѣщо, г. Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Ще се обяснимъ. Азъ мога да се подпиша охотно подъ третѣ четвърти отъ мислитѣ, изказани отъ г. Пастухова. Но г. Пастуховъ отправя къмъ Народното събрание единъ апелъ: „Даже и тогава, казва, когато има очевидно поводъ за касиране; даже и тогава, когато има обективно установена порочностъ въ избора, вие, г. г. народни представители отъ болшинството, недейте се увлича въ касиране, покрийте тая порочностъ съ едно великодушие“. Като-че-ли сме дошли тукъ да раздаваме великодушие, като-че-ли имаме право да даваме милости, като-че-ли сме тукъ не по свѣсть да работимъ, не по свѣсть да решаваме, не по разумъ да обсъждаме извъстни въпроси. Вие сте силни — бждете великодушни, казва г. Пастуховъ, и даже когато за единъ изборъ има всичкитѣ обективни данни да бѣде той касиранъ, даже тогава вие трѣба да се пазите отъ увлѣчение, не го касирайте, защото може да се създаде единъ опасенъ прецедентъ“. Ето, г. г. народни представители, това е една страшна, еретична мисль. Това именно показва, че г. Пастуховъ излиза да говори не да хвърли съ основание подозрения върху насъ и върху нашата добросвѣстностъ, че г. Пастуховъ желае на всѣка цена не спазване на справедливостта и на закона, но той иска заобикаляне на тази справедливостъ и на този законъ, защото при касирането на известни избори може би цѣлата тѣхна парламентарна група ще се намѣри вънъ отъ Народното събрание.

Азъ длъжа да отговоря на г. Пастуховъ, че парламентарното болшинство никога не се е въодушевлявало отъ желанието да спечели мандати, да открадне мандати, да отнеме мандати по силата на туй, че ние днесъ сме силни, да отнемемъ вашитѣ мандати, мандатитѣ на лѣвицата, защото у насъ е болшинството, у насъ е ножътъ, у насъ е хлѣбътъ, ние можемъ да го рѣжемъ както си щемъ. Азъ мога да му направя даже декларация напълно противна на това подозрение — че ние, парламентарното болшинство, държимъ достатъчно смѣтка за престижа на Народното

събрание. Парламентарното болшинство въ никакъв случай не може да се почувствува поласкано, ако ние отнемем мандатитъ на опредѣлени личности, или ако, поради безогледно касиране, бихме поставили цѣла парламентарна група вънъ отъ Парламента. Тоя въпрос — въпросътъ, щото всички обществени течения да бждатъ представени въ Народното събрание — е въпросъ, който ние смѣтаме, че засѣга престижа на Народното събрание, и не заради това, защото нашитѣ чувства къмъ широкитѣ социалисти сж били най-добри, не заради слабостъ къмъ тѣхъ или заради симпатия къмъ тѣхъ, но защото ние, щадейки престижа на Парламента, считайки, че Парламентъ не може да съществува, безъ да бждатъ представени въ него всичкитѣ обществени течения, ние държимъ добра смѣтка за това. Но ако ние държимъ смѣтка за това, ако ние желаемъ да се справимъ съ фактическото положение, ако ние не желаемъ да изкористимъ нашата сила тукъ, въ Народното събрание, азъ искамъ да подчертая еретичната мисль на г. Пастуховъ и да отблъсна онѣзи подозрения, които сж избрани отъ различни листи, съ касиране на събрание.

По съществото на въпроса, г. г. народни представители, безъ да се вижда чудно нѣкому, азъ считамъ действително, че ние нѣмаме единъ законенъ текстъ, който да урежда тази материя.

Парламентътъ може да се натъкне на нѣколко случая.

Може да бжде касирана цѣла една околия; въ този случай нѣма две мнения, че всички народни представители, които сж избрани отъ различни листи, съ касиране на цѣлия изборъ на една избирателна колегия, губятъ своя мандатъ; презюмира се, като-че-ли не е ставалъ никакъвъ изборъ въ тази околия и тѣ трѣбва да напустнатъ Народното събрание.

Имаме и другъ единъ случай, г. г. народни представители — случай, когато отдѣлно лице бжде касирано. Азъ искамъ да подчертая този случай, за да направя една разлика между този случай, касиране на личностъ, и касиране на секция. Ние може да имаме единия и другия случай. Окржниятъ съдъ, когато е утвърждавалъ листитѣ, може да е допусналъ да бжде кандидатирано едно лице въ една листа, безъ да притежава онѣзи качества, които се изискватъ по избирателния законъ. Напримѣръ, това лице е било малолѣтно, било е осѣдено, лишено е било отъ права, или не е имало въобще качества, които се изискватъ отъ избирателния законъ. Въ този случай, макаръ и утвърдени народнитѣ представители съ опредѣление на окржния съдъ, ние можемъ и сме длжжи да касираме едно лице, утвърдено отъ окржния съдъ по недоглеждане или поради криво разбиране на закона, и въ такъвъ случай на неговото мѣсто ще дойде друго лице — неговиятъ подгласникъ. Подчертавамъ това, защото не е едно и сѣщо нѣщо да бжде касирано отдѣлно лице, какъвто е случаятъ, за който говорихъ, и да бжде касирана отдѣлна секция. Азъ считамъ, че когато, поради известни насилия, или злоупотребления, или фалшификации и т. н., бжде касиранъ изборътъ въ една известна община, въ една секция, ние нѣмаме касиране на личностъ. Ние не можемъ да считаме, че Родевъ, или Владимиръ Такевъ, или нѣкой другъ е касиранъ. Личността не е касирана; касира се една избирателна секция. И, следователно, дотогава, докогато ние нѣмаме единъ новъ изборъ, дотогава, докогато нѣмаме едно ново допитване до избирателитѣ — да употребя думата на единъ отъ преждеговорившитѣ оратори — имаме една презумпция, имаме едно презумптивно довѣрие на избирателитѣ къмъ лицата, които сж утвърдени отъ окржния съдъ. Защо, питамъ азъ, като се касира една или две секции въ Пещерска околия, ще трѣбва да излѣзе г. Такевъ, да напустне Народното събрание? Въ негова полза има все пакъ една презумпция, има едно предположение — той е избранъ. Въ една или две секции изборътъ може да не е станалъ никакъ, изборътъ може да е нередовенъ, но ние още не можемъ, поне тукъ, въ Народното събрание, да се позоваваме на предположения и на вѣроятности, за да дойдемъ до заключение, че щомъ като сме касирали вече избора въ двѣтъ общини и щомъ като новитѣ избори ще се произведатъ при нови обстоятелства, ergo, г. Такевъ нѣма да получи своитѣ гласове. Г. Иванъ Симеоновъ ви каза, че и въ миналото ние сме имали единъ подобенъ случай съ единъ народенъ представителъ отъ неговата околия. Следъ касиране изборитѣ въ една секция, въ едно село, макаръ че новиятъ изборъ се произвежда вече при нови обстоятелства, при единъ другъ политически режимъ, при режима на друго правителство, кандидатътъ, който е засегнатъ отъ това касиране, лицето, което е „касирано“ — поставямъ тая дума въ кавички — както се мисли тукъ, като че Владимиръ Такевъ е касиранъ — това лице се

явява въ избора и не само не загубва отъ полученитѣ порано 191 гласове, но получава 3 гласа повече, получава 194 гласа. Да се говори, следователно, че касирането на изборитѣ въ една или две общини влѣче следъ себе си касирането и на избраника, е съвършено неправилно, съвършено незаконно. Азъ не мога да намѣря абсолютно никакво основание, на което да се облегна въ тълкуването на закона, за да дойда до подобно заключение.

Но, г. г. народни представители, азъ искамъ да се позова и на единъ аргументъ отъ практическо значение. За да изтъкна невѣроятността, незаконността, неразумността на подобно тълкуване, което нѣкои искатъ да дадатъ, азъ желая да ви дамъ единъ малъкъ примѣръ съ разпредѣление на гласоветѣ. Представете си, че въ една избирателна околия, кждето избиратъ трима народни представители, има подадени 19.000 гласа; длителътъ, следователно, е 6.334. Представете си сега, че въ тази околия сж се състезавали четири листи, и че първата отъ тѣхъ е получила 6.600 гласа, втората е получила 6.500, третата — 3.000 и четвъртата — 2.900 гласа. При това положение първата листа ще получи два мандата и втората листа ще получи единъ мандатъ, а третата и четвъртата листи ще останатъ безъ мандатъ, защото не достигатъ длителя. Ако ние въ тази околия сме касирали избора въ една или две общини, кждето има гласоподаватели 1.000 души, какво трѣбва да презюмираме, какво можемъ да предполагаме, че тѣзи 1.000 гласа ще отидатъ непремѣнно въ полза на първата листа, или ще отидатъ къмъ втората, или пъкъ ще се счете, че тѣ не ще отидатъ нито за едната, нито за другата? Ако ние тръгнемъ въ този опасенъ пътъ на увлечения, бихъ казалъ азъ, ако тръгнемъ въ пътя на неправилното тълкуване на закона, ще излѣзе, че кандидатътъ на втората листа — да кажемъ Такевъ — трѣбва да излѣзе отъ Народното събрание, защото предполагаме, че тая листа ще загуби всичкитѣ си гласове въ тази секция и, следователно, ще остане подъ длителя. Но можемъ да предположимъ, че и първата листа може да загуби всички свои гласове въ тая секция и да остане подъ длителя, следователно да се поиска, щото всичкитѣ избраници на тази околия да напустнатъ Народното събрание. Това, очевидно, е неразумно, това, очевидно, е не въ духа на закона, то не може да се защитава и отъ здравия разумъ. Изборитѣ въ повече отъ 40 околии сж констестирани; не сж още утвърдени изборитѣ въ повече отъ 20 околии, по които има констестации. Има много сериозни констестации, и ако съ касиране избори въ нѣкои общини на дадена околия заставаме народнитѣ представители отъ тая околия да напускатъ Народното събрание, бихме се натъкнали на положението, че повечето народни представители трѣбва да напустнатъ Народното събрание, защото никой не ни гарантира какъвъ ще бжде вотътъ на избирателитѣ при изборитѣ, които ще се произведатъ следъ шестъ месеци или следъ една година.

Отъ друга страна — и съ това, г. г. народни представители, заключавамъ — азъ се боя отъ единъ много опасенъ прецедентъ. Азъ се боя, че този прецедентъ може да бжде използванъ въ бждеще много по-страшно и може да се дойде до най-голѣми неправди, до най-голѣми несъобразности. Най-после, защо да не се дочакатъ новитѣ избори, които ще станатъ следъ нѣколко месеци, ами предвартелно да лишаваме единъ народенъ представителъ отъ неговия мандатъ?

Считайки, г. г. народни представители, че този въпросъ трѣбва спокойно и безпристрастно да бжде обсъденъ; считайки, че духътъ на закона е такъвъ, какъвто ви го казахъ, азъ се присъединявамъ къмъ направеното предложение: до произвеждане на новитѣ избори, докато не се види какъвъ ще бжде вотътъ на избирателитѣ въ новитѣ избори, които ще станатъ въ недалечно бждеще, визиранитѣ народни представители да останатъ въ Камарата. Ние не можемъ да посегнемъ на мандата имъ, докато гласоподавателътъ не се е произнесълъ и затова да не се счита, че тѣхниятъ мандатъ е падналъ. Тѣхниятъ мандатъ не е падналъ даже по формални причини, вънъ отъ всичкитѣ съображения, които наведохъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Василевъ.

И. Василевъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Искамъ да направя най-напредъ уговорката, че земеделѣтската парламентарна група, отъ която азъ изхождамъ, нѣма решение по въпроса, който се повдига. Ето защо азъ ще изразя тукъ моето лично схващане. Азъ не ще се съглася съ изказаното мнение отъ моя другаръ г. Тончо Мечкарски,

По въпроса се говори достатъчно и затова смѣтамъ, че съ нѣколко думи ще мога да обоснова схващането си по него.

Азъ нѣма да се позовавамъ на нашата парламентарна практика, нито на чуждестранната такава. Азъ смѣтамъ, че здравиятъ разумъ и логиката ни подсказватъ, че въпросътъ не може другояче да бѣде разрешенъ, освенъ тѣй, както се изказаха и говорившиятъ преди мене г. Родевъ и г. Симеоновъ.

Не бива въпросътъ да се поставя по сжщество. Въпросътъ е по-скоро чисто формаленъ. Ние знаемъ, че много отъ избранитѣ депутати отъ сговористката парламентарна група не сж въ сжщность народни избраници; че това сж хора, които сж дошли тукъ вследствие на единъ полицейски тероръ, упражненъ презъ време на изборитѣ; че тѣ въ сжщность сж по-скоро полицейски, отколкото народни избраници и че тѣ незаслужено заседаватъ тукъ въ Народното събрание. Но това е по сжществото на въпроса. Когато, обаче, въпросътъ се постави формално; когато Народното събрание при провѣрка на изборитѣ е намѣрило, че действително въ нѣкои избирателни околии, и то само въ нѣкои избирателни секции, сж били упражнени тероръ, насилие и фалсификация, изобщо има извършени и допуснати маса нередовности, поради които изборитѣ въ тѣзи избирателни секции се смѣтатъ за нередовни, и когато Народното събрание е решило да се даде възможность на нова смѣтка на избирателитѣ отъ тия избирателни секции да изразятъ свободно своята воля, ще трѣбва да разрешимъ въпроса: какво става съ мандата на ония депутати, които сж били провъзгласени вече отъ сѣда, възъ основа на досегашнитѣ изборни резултати? Поставенъ така формално въпросътъ, въ съгласие, както ви казахъ, съ разума и съ логиката, пѣкъ и въ съгласие съ смисъла и духа на избирателния законъ — азъ смѣтамъ, че той не може другояче да бѣде разрешенъ, освенъ така: докато се произведатъ новитѣ избори, докато, споредъ получения новъ изборенъ резултатъ, сѣдътъ се произнесе, кои трѣбва да се считатъ за избрани и кои не, до този моментъ мандатътъ на народнитѣ представители отъ тѣзи избирателни околии, въ които има частично касирани избори, ще трѣбва да бѣде запазенъ.

Другъ е въпросътъ, г. г. народни представители, когато имаме касиране на изборитѣ въ една цѣла избирателна околия. Ако Народното събрание намѣри, че изборитѣ въ цѣлата избирателна околия не сж произведени редовно, само по себе си се разбира, че мандатътъ на избранитѣ депутати отъ тая избирателна околия пада. Въпросътъ, обаче, е: пада ли мандатътъ на избрании депутати, когато има касиране на изборитѣ въ нѣкои само избирателни секции на околията, отъ която той е провъзгласенъ за избранъ? Споредъ мене, не бива така погрѣшно да се поставя въпросътъ, както нѣкои го поставятъ: касирва се еди-кой-си. Ние не знаемъ, преди всичко, касирва ли се нѣкой и кой се касирва. Ние знаемъ само едно: че при провѣрка на изборитѣ, Народното събрание намира, че въ известни избирателни секции има нередовности и че въ тия избирателни секции ще трѣбва изборитѣ да се касиратъ и на нова смѣтка да се произведатъ. Ние не знаемъ какъвъ ще бѣде резултатътъ отъ новитѣ избори и затуй не бива така да се поставя въпросътъ — че се касира нѣкой. Ние не знаемъ преди всичко касира ли се нѣкой. Касиратъ се изборитѣ въ нѣкои избирателни секции и ние не можемъ по-нататѣкъ да предполагаме, да гадаемъ, какъвъ може да бѣде резултатътъ и съ огледъ на този резултатъ да решимъ така или иначе въпроса. Въпросътъ ще трѣбва да се разреши съобразно съ духа на избирателния законъ. Но какво ни казва избирателниятъ законъ? Споредъ избирателния законъ депутатитѣ се провъзгласяватъ за избрани отъ окръжния сѣдъ. Не Народното събрание провъзгласява за избрани народнитѣ представители, а окръжниятъ сѣдъ. Народното събрание има само властта да провѣри, дали изборитѣ сж били произведени правилно, дали има допуснати нередовности и дали ще следва въ известни избирателни секции или околии на нова смѣтка да се произведатъ избори. Ако това е така, въ такъвъ случай сѣдътъ е онзи, който ще прави аритметическитѣ смѣтки възъ основа на полученитѣ резултати, и той ще се произнесе, кой трѣбва да се счита избранъ за народенъ представител и кой не трѣбва да се счита. Ще трѣбва да се съгласимъ, че Народното събрание има право да се произнася само относно редовността на изборитѣ и ако намѣри за нередовни изборитѣ въ известни избирателни секции, да даде възможность на народа свободно

да прояви своята воля. Съобразно съ полученитѣ резултати окръжниятъ сѣдъ ще реши кой ще трѣбва да се провъзгласи за народенъ представител. Шомъ се провъзгласятъ, съобразно новия изборенъ резултатъ, новоизбранитѣ народни представители, самъ по себе си пада мандатътъ на ония народни представители, които сж били избрани по-рано.

Азъ смѣтамъ, че парламентарното мнозинство ще се съгласи съ това разбиране, за да дадемъ доказателство на групата на Демократическия сговоръ и на всички, които ни подозиратъ, че правимъ нѣкакви партизански смѣтки, че не това ни движи. Но ние не можемъ да премѣлимъ и да отминемъ, когато има извършени груби нарушения и престѣпления, а ще трѣбва да дадемъ възможность на избирателитѣ на нова смѣтка да кажатъ своята воля свободно, и съобразно съ нея сѣдътъ да се произнесе, какво да стане съ мандата на ония, които дотогава сж били избрани за народни представители отъ дадена избирателна околия. Въ тоя духъ азъ правя, г. г. народни представители, следното предложение: (Чете) „Мандатътъ на провъзгласенитѣ отъ сѣда народни представители, въ околии, където има частично касиране на избирателни секции, е въ сила до произвеждане на избора въ касиранитѣ избирателни секции и произнасянето на сѣда по получения изборенъ резултатъ“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По сложения въпросъ на дневенъ редъ изглежда, че Народното събрание опредѣли вече своето становище и, следователно, може би по-нататѣшни разисквания биха били неумѣстни. При все това ще трѣбва становището на Народното събрание да се мотивира по-ясно, защото двама или трима отъ ораторитѣ на мнозинството изложиха своето лично мнение, а не мнението на тѣхнитѣ групи. Може би мнението на групитѣ имъ да сж други и, поради това, би трѣбвало да се посочатъ повече основания, повече мотиви.

Трѣбва да заявя отъ самото начало, че нѣмаме парламентарна практика по провѣрка на изборитѣ при пропорционална избирателна система, безразлично дали тази, която се въведе първоначално, или тази, която се въведе презъ 1923 г., или последната, при действието на която се произведоха последнитѣ избори. А правилникътъ за вжтрешния редъ на Народното събрание е създаденъ преди въвеждането на пропорционалната система и не държи смѣтка за нея. Днесъ ние не можемъ да направимъ една справка и въ чуждата литература, защото поважнитѣ съчинения се отнасятъ до мажоритарната система, при която има друга практика за провѣрка на изборитѣ.

Следъ като председателството на Народното събрание съобщи, че то подяга този въпросъ, азъ имамъ възможность да беседвамъ съ председателя на Народното събрание, който ми заяви, че председателството има установено мнение, има едно становище, което било подкрепено и отъ практиката на френския парламентъ. Направихъ една справка въ известното и, може да се каже, почти единственото съчинение по политическото право, ако мога така да се изразя, на Eugène Piétre. Действително тамъ е казано, че когато Народното събрание се произнесе за анулирането избора въ една избирателна околия, то, отъ момента на произнасянето, счита се, че избранитѣ народенъ представителъ е загубилъ своя мандатъ. Това становище на френския парламентъ, обаче, изхожда отъ француската избирателна система, която е напълно мажоритарна. Следователно, напълно ясно е, че тази практика изхожда отъ анулирането избора въ една цѣла избирателна околия, въ единъ *arrondissement*. Споредъ француската избирателна система, въ всѣка една избирателна околия се избира само единъ народенъ представител; тамъ нѣма конкурентни листи. Избирателътъ гласува за едно или за друго лице, а не за листа. Следователно, ясно е, че ако въ една околия бѣде анулиранъ изборътъ, избраното лице не може да не загуби своя мандатъ.

Обаче каква би била парламентарната практика при пропорционална избирателна система, това ние не можемъ да научимъ нито отъ едно френско съчинение, защото презъ краткото сжществуване на ограничената пропорционална система въ Франция, въ француския парламентъ нѣмаше нито единъ случай за анулиране на изборъ и, следователно, такава практика не се създаде.

Пропорционалната избирателна система е въведена въ нѣколко европейски държави. Тя е въведена, на първо

мѣсто, въ Бeлгия. И нашата пропорционална система, първоначалната, възприе началата на белгийската. Пропорцията днесъ съществува и въ Германия, съществува и въ нѣкои други държави, обаче не можемъ да направимъ никаква справка, първо, поради липса на специални съчинения по практиката за подобни случаи въ тѣзи държави и, на второ мѣсто, поради това, че въ тѣзи държави и въобще въ Европа системата за касиране на избори е престанала — касирането на избори не съществува по начало, въпрѣки че законно това е допустимо.

И. Василевъ (з): Тамъ е работата, че въ Франция нѣма този начинъ на произвеждане на избори, какъвто има у насъ.

В. Молловъ (д. сг): Г. Василевъ! Да не се връщамъ къмъ черниятъ бюлетини. И вие сте били на власт, и вие сте произвеждали избори. Сега ние сме въ опозиция, а утре може би вие, които днесъ сте на власт, да отидете въ опозиция и тогава ще ви наричатъ, че сте полицейски избраници. Оставете тая работа. Това е партизанство и не трѣбва сега да мѣсимъ пратизанството въ този въпросъ.

И. Василевъ (з): Оставете, какво е въ Франция; приказвайте, какво е въ България.

В. Молловъ (д. сг): Азъ констатирамъ едно: отъ дълги години нѣма касиране на избори въ английския парламентъ, нѣма и въ французкия, макаръ че въ тия държави съществува мажоритарната система.

И. Василевъ (з): Ама и това, което става при изборитѣ у насъ, тамъ го нѣма.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Избори съ парабели!

В. Молловъ (д. сг): Едни съ черни бюлетини, други съ парабели, трети съ коси. Оставете тая работа. То е да навлизаме въ свършено друга плоскостъ на разисквания, извънъ въпроса, който ни занимава.

При пропорционалната система въобще нѣма смисълъ за касиране на избори, защото се предполага, че единъ парламентъ, избранъ по пропорционалната система, е изразъ на известно съотношение на сили, конкуриратъ листи съ по нѣколко имена и по тоя начинъ — като не обсъждамъ формата на пропорцията, начина, по който тя се прилага — се дава възможностъ да има представителство на политическитѣ или на други обществени течения въ парламента. Заради туй въ държави, кждето е въведена пропорцията, нѣма да намѣрите практика на касиране на избори. Азъ не зная въ Бeлгия да е имало касиранъ изборъ; не зная сжщо тѣй и въ Германия, кждето политическитѣ борби въ последно време сж не по-малко страстни, отколкото у насъ, да сж прибѣгвали до касиране на избори. Следователно, не можемъ да намѣримъ поука въ чужди държави, които сж въвели пропорционална система.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Въ Англия, въ Франция и въ Германия не правятъ български избори. А вие изклахте свѣта.

В. Молловъ (д. сг): Ние ще се стремимъ да се приближимъ къмъ тия държави.

А. Буковъ (з): Когато почнемъ да правимъ у насъ избори като англичанитѣ, тогава да правимъ сравнение.

В. Молловъ (д. сг): Г. Буковъ! Недейте забравя, че колелото се върти.

А. Буковъ (з): Чакъ сега ли Ви дойде на ума, че колелото се върти! Ние не забравяме това, но изглежда, че вамъ късно е дошло на ума.

В. Молловъ (д. сг): Второто нѣщо, които трѣбва да изтъкна и което е възприето отъ всички държави, то е, че провѣрката на изборитѣ постепенно се повѣрва на сждилищата, сждебнитѣ мѣста и лица. Навсѣкжде, кждето въ миналото е имало повече случаи на касиране — а въ миналото такива случаи е имало често — навсѣкжде, кждето е отбелязана тенденция на едно или друго болшинство да наклони възникъ въ полза на касирането на нѣкои опозиционни депутати, винаги се е повдигалъ въпросътъ, коя властъ трѣбва да провѣрва изборитѣ, и ако тази властъ е народното събрание, парламентътъ, по какъвъ

начинъ този парламентъ трѣбва да действува. Трѣбва да ви кажа, че днесъ провѣрката на изборитѣ въ Англия става вече отъ сждебната властъ. Така е и въ други държави. Ако се не лъжа, и въ Германия е установена сжщата провѣрка. За да се премахнатъ страститѣ, които винаги могатъ да се появятъ въ едно Народно събрание, за да се махне, ако щете, подозрението, че едно или друго касиране става по едни или други съображения, прибѣгва се къмъ провѣрка на изборитѣ отъ друга, независима, обективно поставена институция. Тамъ, кждето народното събрание е сждия на изборитѣ — както това е още въ Франция и както постановява нашиятъ избирателенъ законъ въ чл. 125, както постановява това и правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание — тамъ се казва, че народното събрание е единствениятъ сждия за правилността и законността на избора. Г. министъръ-председателътъ, при разглеждането на пещерския изборъ, бѣше казалъ, че Народното събрание гласува по съвѣстъ, че то е сждебенъ заседателъ. Това мнение, споредъ менъ, е неправилно. То не се обосновава по законъ, то не се обосновава отъ никоя практика. Азъ мога да ви цитирамъ редъ съчинения по конституционно и административно право, кждето свършено ясно се подчертава, че при провѣрка на избори парламентитѣ иматъ юрисдикционна функция — тѣ действуватъ, следователно, като сждии. Разбира се, Народното събрание не пише решения, то не може да дава мотиви, но тѣ се изказватъ въ предложението на провѣрочната комисия, тѣ се посочватъ отъ ораторитѣ, които взематъ въ единъ или другъ смисълъ думата; следователно, пакъ ще трѣбва въ такъвъ случай Народното събрание да действува като една юрисдикция.

На второ мѣсто, изтъква се, че Народното събрание винаги действува въ кръга на законитѣ, че то прилага и по същество, и отъ формална страна закона; то не действува, следователно, по съображения извънзаконни, партийни или каквито да бжде. И колкото повече това се подчертава, колкото повече това влиза въ съзнанието на парламентитѣ, толкова и тази задача, която тѣ иматъ — провѣрка на изборитѣ — по-правилно се изпълнява.

Азъ казахъ, че при пропорционалната избирателна система нѣма смисълъ, нѣма основание касирането на избори. Такава е основната мисълъ на закона. Трѣбваше законодателятъ, при възприемането на тази система, да създаде и известни правила, които да бждатъ въ съгласие съ основната идея на самата система. Обаче въ тази областъ нашето законодателство не е имало предъ себе си нѣкакви по-опредѣлени образци и не се е решило да създаде нѣщо по-ново или нѣщо по-последователно, въ съгласие съ тази основна идея на пропорцията. Нашето законодателство е тръгнало по този пътъ, но то не е отишло до логическитѣ последици, къмъ които води този пътъ. Нашата конституция въ туй отношение не дава никакво правило. Други конституции, напр. белгийската, съ чл. 144, ако си припомнямъ добре, възлага това право на народното събрание. Ние нѣмаме конституционенъ текстъ, а законниятъ текстъ, който дава възможностъ за едно или друго уреждане на въпроса, не е отишелъ до своитѣ логически последици.

При съществуващото наше законодателство, процедурата по провѣрката на изборитѣ се раздѣля на две половини: едната половина е сждийска, другата е парламентарна. Всички книжа по изборитѣ, следъ като минатъ презъ централното изборно бюро, което съставя единъ протоколъ, се пращатъ въ сжда, който преглежда протоколитѣ, преглежда изборитѣ, безъ да провѣрва подаденитѣ контестации, и чрезъ опредѣление се произнася, кои лица трѣбва да се считатъ за избрани. Следователно, той прави смѣтка на подаденитѣ гласове, разпредѣля мандатитѣ между отдѣлнитѣ листи и прогласява избранитѣ кандидати. Отъ това става веднага ясно, че въ случаитѣ, когато ще трѣбва да стане една нова провѣрка на подаденитѣ гласове, не е Народното събрание компетентно да се произнесе; да отмѣни едно издадено опредѣление, нито пъкъ е компетентно да направи ново разпредѣление на мандатитѣ, при новоустановени или посочени данни. Трѣбва изборното дѣло да се върне на съответния окръженъ сждь, който е компетентенъ да се произнесе, пакъ съ опредѣление. И тамъ е смисълътъ на прецедента, който бѣ създаденъ съ цитирания отъ г. Симеоновъ изборъ въ Петричъ — случаятъ съ д-ръ Списаревски. Когато се установи, че има грѣшка въ изчисленията, не Народното събрание изправи тази грѣшка, а изпрати цѣлото изборно дѣло въ сжда, за да поправи той грѣшката — да направи наново смѣтка, да провѣри и да е произнесе.

Втората половина на тази процедура, която е опредѣлена въ чл. чл. 124 и 125 отъ избирателния законъ,

продължава идеята за една съдийска провѣрка, безъ окончателно да я установи, въ смисълъ да предостави изключително на съдебната властъ окончателната провѣрка за правилността и законността на избора. Чл. 124 предвижда известна съдебна процедура. Ако контестаторитѣ сѣ отнесли направо къмъ съдебния следователъ, или съдебната властъ, или ако се реши отъ Народното събрание да се произведе анкета по избора, цялото дѣло трѣбва да се изпрати на надлежния прокуроръ за произвеждане формално следствие, което, заедно съ цялото дѣло, се връща обратно на председателя на Народното събрание, за ново разглеждане. Следователно, тукъ се предвижда една съдебна процедура. Трѣбва да кажа, че правилникътъ за вътрешния редъ на Събраниято, който също така тукъ се тълкуваше, не предвижда тази процедура — не я предвижда по едно съвършено просто и ясно съображение. Чл. 33 казва: (Чете) „За провѣряване правилността на ония избори, които Народното събрание е решило да се анкетиратъ на самото мѣсто, избиратъ се анкетни комисии“, и пр. — да не чета по-нататъкъ текста. Следователно, има известна двойственостъ, която се обяснява само съ това, че когато се измѣняваше избирателниятъ законъ, едновременно съ него не се измѣни и правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание. Правилникътъ за вътрешния редъ на Народното събрание е отъ по-стара дата. Той е работенъ презъ 1908—1909 г.; отчасти е измѣняванъ по-сетне. Азъ имахъ това щастие или нещастие, въ течение на нѣколко месеци, съ покойния дѣдо Мирски, да изработвамъ този правилникъ за вътрешния редъ на Народното събрание и да поправамъ онѣзи слаби страни, които съществуваха въ предишния, отъ 1901 г., правилникъ, работенъ отъ г. Влайковъ, покойния Ризовъ, и не помня кои. Настоящиятъ правилникъ, както казахъ, е работенъ въ 1909 г. Тогава само се подхвърляше идеята за пропорцията, и когато тя се възприе, правилникътъ си остана, макаръ че той е приспособенъ къмъ мажоритарната система. Правилникътъ не се промѣни, а се промѣни законътъ. И въ сѣщностъ, тукъ се явява единъ много интересенъ предметъ за юридическо тълкуване: дали правилникътъ трѣбва да наддѣлѣ или законътъ. Правилникътъ е законъ за Народното събрание; избирателниятъ законъ е тоже единъ основенъ законъ, защото въ една парламентарна конституционна държава той урежда най-сѣщественото — съставянето на законодателното тѣло; следователно, има единъ основенъ характеръ. Но да не влизамъ въ разискване на този въпросъ, което би ни отвлѣкло далечъ. Важното е едно — че при възприемането на пропорционалната система се трѣгна въ пътя на съдебна провѣрка на изборитѣ, и затуй анкетата е съдебна. Обаче чл. 125 отъ избирателния законъ, гласи: (Чете) „Народното събрание е единствениятъ съдия за правилността и действителността на избора“. Провѣрката, и окончателното произнасяне, дали изборътъ е правиленъ, дали изборътъ е законно произведенъ, сѣ запазени за Народното събрание. Следователно, Народното събрание ще се произнесе като съдия — законътъ казва, че е съдия — като една юрисдикция, въ предѣлитѣ на закона, по закони съображения, а не по нѣкакви други, партийни и пр. съображения. Може, следователно, като се подчертава това, да се спори само по въпроса, какъвъ трѣбва да бѣде съставътъ на анкетната комисия, която Народното събрание би избрало. По избирателния законъ тази анкета е съдебна, по правилника за вътрешния редъ на Събраниято е парламентарна, а въ нашата практика парламентарнитѣ анкети сѣ съществували, съществуватъ и, догдето този правилникъ е въ сила, разбира се, ще продължаватъ да съществуватъ.

Сега, г-да, щомъ по закона ние не сме отишли до крайното разбирање, бихме ли могли по неговия текстъ да извадимъ нѣкакви други заключения? Азъ трѣбва да ви кажа, че чл. 124 отъ избирателния законъ говори за цялостенъ изборъ. Въ сѣщностъ тенденцията на законодателя е една — ако се провѣрява изборътъ, да се провѣрява изцяло, да се провѣрява съ огледъ на цялата околия, съ огледъ на известни избрани лица. Провѣрката не засѣга само една избирателна секция — не се говори нищо подобно. И въ сѣщностъ би трѣбовало въ туй отношение, въпрѣки че нѣма изриченъ текстъ, и въпрѣки че това не е забранено — нѣма нищо, което да говори въ противенъ смисълъ — да отбѣгваме касиране или анулиране на избори въ отдѣлни села, въ отдѣлни секции, или даже въ отдѣлни части на секциитѣ, както би могло да бѣде допустнато. Защо? Защото по този начинъ предъ Народното събрание, което трѣбва да функционира като съдия, не се представя положението изцяло, по начинъ такъвъ, щото въ една избирателна околия или въ единъ избирателенъ окръгъ да бѣдатъ преценени всичкитѣ моменти и

всичкитѣ фактори, които е необходимо да се преценятъ, когато се произнася Народното събрание по единъ изборъ. Примѣрно, установената въ Англия практика е следната: една частична провѣрка може да доведе до анулиране на избора, когато въздействието въ единъ или другъ смисълъ е отъ такъвъ характеръ, че действително влияе решително върху цялия изборъ. При мажоритарната система, когато се състезава едно лице съ друго, разбира се, въпросътъ е ясенъ; но когато системата е пропорционална, трѣбва да се установи, че се е влияло върху всичкитѣ листи, които сѣ състезавали въ дадена избирателна околия. И тогава несъмнено е, че Народното събрание ще бѣде въ състояние съ своя вотъ да се произнесе, дали изборътъ е правиленъ или неправиленъ, дали е законенъ или незаконенъ. Но когато се касае до касиране избора само въ една избирателна секция, въ една община, това частично касиране е толкова опасно, че такава практика не би трѣбовало да съществува.

Ясно е отъ това, което се говори досега, че при едно таква частично анулиране на избора въ една община ние не можемъ да знаемъ какви ще бѣдатъ последицитѣ; смѣткитѣ и изчисленията не сѣ направени и ние не знаемъ какъ то ще се отрази върху една или друга листа, не знаемъ по какъвъ начинъ ще трѣбва да бѣдатъ разпредѣлени гласоветѣ, не можемъ да изпратимъ изборнитѣ книжа въ сѣда, за да направи той ново разпредѣление на гласоветѣ и да имаме единъ окончателенъ резултатъ.

Действително, ние сме майстори, когато съществуватъ такива избирателни закони, да намѣримъ винаги една портичка, презъ която да прокараме едно свое намѣрение. Но, както ви казахъ, идеята на пропорцията не води къмъ касирането на избори въ отдѣлни секции, въ отдѣлни общини. Но, при все това, намѣри се тоя начинъ на касиране, той се допустна,...

Н. Пждаревъ (д. сг): И много погрѣшно се допустна.

В. Молловъ (д. сг): ... и сега ние се намираме предъ неговото възприемане въ практиката на нашето Народное събрание.

Н. Пждаревъ (д. сг): Едната грѣшка води втора.

В. Молловъ (д. сг): И затуй г. Пастуховъ е много правъ, като предупреждава Народното събрание да не се увлича отъ подобна практика, да не отива въ този пътъ, защото ние днесъ съ едно подобно частично анулиране на известни избори измѣняме въ сѣщностъ резултата не само въ дадена избирателна околия, но измѣняме общия резултатъ. Би трѣбовало следъ всѣки допълнителенъ изборъ да става наново провѣрка, наново да се изпращатъ всички изборни книжа въ Софийския окръженъ сѣдъ...

Н. Пждаревъ (д. сг): За да се види влиянието на новитѣ избори върху централнитѣ листи.

В. Молловъ (д. сг): ... за да се провѣри пъкъ какво ще бѣде въздействието на новия изборъ върху централнитѣ листи. Вие много добре разбирате, че ще се създаде единъ смутъ, една несигурностъ, може коренно да се промѣнятъ нѣкои положения и да се създадатъ отношения, които не биха могли да бѣдатъ по-нататъкъ одобрени въ срѣдата на Народното събрание — не затуй, че управляватъ едни или други, или че едни или други сѣ въ оппозиция, но затуй, че опасноститѣ отъ така възприетата практика водятъ къмъ известни послѣствия, които не бива да се търпятъ.

Ясно е, че становището, което се зае отъ г. Пастухова, трѣбва да се прецени извънредно внимателно и трѣбва да ни доведе до едно решение отъ другъ характеръ, а не както нѣкои мислятъ — че анулирането на избора въ една община води веднага къмъ запрещавање на народния изборникъ да посещава заседанията на Народното събрание, и се счита, че той лично е касиранъ.

Азъ тукъ трѣбва да направя веднага едно малко пояснение. Когато се провѣряватъ изборитѣ, тѣ се провѣряватъ въ две посоки, въ две отношения. Първо, тѣ се провѣряватъ лично за избраника или по отношение на формалноститѣ — понеже ние имаме пропорция — които трѣбва да бѣдатъ изпълнени при завѣряването на една листа. Въ такъвъ случай несъмнено е, че Народното събрание ще се произнесе дали листата е формално правилно завѣрена, дали лицето притежава надлежнитѣ качества да бѣде избраникъ или не, и, следователно, въ послѣствие, ако ние се произнесемъ да анулираме мандата или листата и препратимъ дѣлото въ надлежния окръженъ сѣдъ, сѣдътъ ще може, възъ основа на анулирания ман-

да се анулира листата, да се произнесе за разпредѣлението на гласовете. Но съдътъ трѣбва да се произнесе за разпредѣлението на гласовете. И въ това отношение Народното събрание пакъ не е имало една установена паракитка.

Г. Пастуховъ изтъкна случаи, при които касирането на известни листи не е довело до разпредѣление на гласовете, а въ други случаи е довело до разпредѣление на гласовете. Днесъ такъвъ въпросъ не е сложенъ за разискване, но може да бѣде сложенъ; и тогава ние ще трѣбва да имаме едно опредѣлено становище, защото и въ това отношение законодателството не е пълно. При мажоритарната система въпросътъ е лекъ: единъ или два месеца следъ касирането се произвеждатъ новитѣ избори, отдѣлнитѣ лица отново влизатъ въ състезание, и единъ или други ще бѣде избранъ. При пропорцията се състезаватъ листи. Ако една листа се касира, какво става съ другитѣ? Може ли — и което е разумното — да се произведатъ избори въ тази околия? Азъ мисля, че логическото решение на въпроса, когато се анулира една листа, е, щото въ тая околия анулирането да не засѣга само тая листа, а цѣлия изборъ въ околията, за да може населението въ тая околия наново да се произнесе. Разбира се, при днешната система на централни листи, такова частично анулиране не би могло веднага да се отрази върху централната листа, но при изборъ въ една околия ние бихме намѣрили възможностъ лесно да дойдемъ до едно правилно заключение.

Какъ ние бихме постѣпили сега? Дали въ този смисълъ, както се постѣпи презъ 1920/1921 г., когато се касира листата на Демократическата партия въ Пловдивъ, защото цѣлтъ на бюлетинитѣ билъ много блѣдъ, и когато тѣ не се замѣниха съ други, нито гласове се разпредѣлиха? Разбира се, че гласовете, дадени въ полза на една партия, не могатъ да отидатъ въ полза на другитѣ. То е свършено ясно. Но може ли пъкъ Народното събрание да заседава съ едно намалено число народни представители? И то е една невъзможностъ. Да си представимъ за единъ моментъ — и това нѣщо се говорѣше — че централната листа на трудовата или какъ да кажа, комунистическата партия — не зная сега какъ тя се нарича — ...

И. Симеоновъ (д): Комунистическа, марксва, работническа.

В. Молловъ (д. сг): ... по едни или други съображения бѣде анулирана.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви, г. Молловъ, не се отклонявайте отъ въпроса.

В. Молловъ (д. сг): Скоро ще свърша, г. председателю!

Тогава азъ питамъ: тия мандати, които тѣ губятъ отъ централната имъ листа, биха ли могли да бѣдатъ разпредѣлени между другитѣ листи, когато гласовете, които сѣ подадени за работницитѣ, не сѣ подадени за други партии? И затуй ви казвамъ, че Народното събрание трѣбва да бѣде внимателно и че единственото правилно решение, когато има частично анулиране на листа, при пропорцията е: произвеждането на избори въ околията, въ която тая листа е анулирана — и не само за една листа, но за всички листи.

Понеже това не е единъ въпросъ, който днесъ подлежи на разискване, азъ се ограничавамъ и стивамъ къмъ заключението, което искамъ да направя отъ изложеното. Когато Народното събрание анулира избора на едно лице, или когато анулира листата на една партия, несъмнено е, че по този въпросъ ще трѣбва преди всичко да се произнесе надлежниятъ окръженъ съдъ; — т. е. той ще трѣбва да реши въпроса за разпредѣление на гласовете и Народното събрание ще види дали може въ такъвъ случай това да бѣде възприето или не — въ смисълъ на туй, което току що казахъ. Когато, обаче, бѣдатъ касирани изборитѣ само въ една секция, въ една или въ нѣколко общини, тогава въпросътъ е сложенъ другояче; тогава въпросътъ има следния характеръ. Анулирантъ се известно число гласове — но едно лице е провъзгласено за народенъ избраникъ. Може ли чрезъ такъвъ единъ вотъ Народното събрание да отнеме неговия мандатъ, да отгѣни опредѣлението на съда и да направи самъ едно ново изчисление? Не, това е невъзможно. Може ли въ такъвъ случай Народното събрание, следъ като това касиране на изборитѣ въ една или две общини е станало, да се произнесе, че народниятъ избраникъ не е вече такъвъ, че той е престаналъ да бѣде такъвъ и, следователно, да не го догуща въ заседанията на Народното събрание? И това не

може, защото Народното събрание не е властно да отгѣни опредѣлението на съда, нито да отгѣни или да измѣни преброяването, което е направено отъ съдебната властъ.

Следователно, заключението въ този случай е едно: до-тогава, докогато не бѣдатъ произведени новитѣ избори и докогато тѣзи нови избори не бѣдатъ провѣрени и преброяването не стане отъ надлежния окръженъ съдъ, касираниятъ народенъ представителъ продължава да бѣде народенъ представителъ.

Следователно, въпросътъ, който председателството слага за разрешаване отъ Народното събрание, не може да се разреши, освенъ въ единъ смисълъ — въ смисълъ, че до провъзгласяването на нѣкое ново лице отъ надлежния окръженъ съдъ за избрано за народенъ представителъ, избраниятъ и провъзгласенъ народенъ представителъ остава да бѣде такъвъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Пеневъ Деневъ.

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Вече два дни става се разисква по този, тъй нареченъ, голѣмъ въпросъ около пещерския изборъ. Работническата парламентарна група сѣщо трѣбва да каже своята дума.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Не е въпросътъ за пещерския изборъ.

А. Буковъ (з): Нѣма пещерски изборъ.

А. Пеневъ (раб): Въ свръзка съ него.

За насъ има налице всички доказателства, какъ е произведенъ пещерскиятъ изборъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: А бе, какъвъ пещерски изборъ!

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. председателю! Искамъ да Ви обърна вниманието на факта, че той не говори по въпроса.

А. Пеневъ (раб): Г. г. народни представители! Касае се въпросътъ, дали избраникътъ, който бѣше касиранъ би трѣбвало да остане въ Парламента, докато се произведатъ нови избори. Ние казваме, че онѣзи, за които има достатъчно данни, че сѣ избрани отъ полицията чрезъ тероръ, ще трѣбва да бѣдатъ вънъ отъ Парламента до-тогава, докогато работницитѣ и селянитѣ си кажатъ думата, (Смѣхъ) докато избирателитѣ си кажатъ думата, дали тѣ трѣбва да бѣдатъ тукъ или не. Ние настояваме, щото избраникътъ чрезъ този полицейски тероръ да бѣдатъ поставени вънъ отъ Парламента.

В. Молловъ (д. сг): А които сѣ избрани по силата на едни лъжливи обещания?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ, който е сложенъ на пръвъ дневенъ редъ днесъ, е единъ въпросъ, който засѣга нашата парламентарна практика. Касае се да се разреши, собствено, каква трѣбва да бѣде нашата парламентарна практика въ случаи, като тѣзи, когато сѣ касирани изборитѣ въ известни секции, отъ които има прогласени народни представители. Въпросътъ е да дадемъ едно автентично тълкувание, въ свръзка съ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, който е именно наредбата, по която ние процедираме преди всичко тукъ, вътре въ Парламента.

Българското Народно събрание има случай да се произнесе днесъ по единъ принципаленъ въпросъ въ връзка съ своя правилникъ. И понеже този въпросъ е принципаленъ, безличенъ въпросъ, той не трѣбва да се разглежда отъ никакви партизански съображения. Той би трѣбвало да се разглежда отъ гледището на закона, отъ гледището на парламентарната практика, въобще, отъ гледището на възможноститѣ, които се даватъ за единъ правиленъ парламентаренъ животъ въ нашата страна. По такъвъ единъ въпросъ, не партиенъ, нито партизански, естествено е, че не може да има и не би трѣбвало да има партизанска борба. Народното представителство ще действува по него, като парламентаристъ; ние всички тукъ, които ще отговаряме принципно на поставения въпросъ, ще действуваме като парламентаристи. Трѣбва да добавя, че поставянето на този въпросъ е една добра

работа; нѣма нищо осѣдително въ нея; напротивъ, всичко препорѣчително има въ така поставения на народното представителство въпросъ. Иска се народното представителство да се произнесе, а не да предостави само на бюрото да вземе решение по такъв единъ сѣдобносенъ въпросъ — дали известни лица, влѣзли въ едно особено положение, вследствие касирането на изборитѣ въ дадени избирателни секции, ще трѣбва да продължаватъ да бѣдятъ съ мандата на народни представители, или не трѣбва да продължаватъ да бѣдятъ такива.

Въпросътъ, който е сложенъ днесъ за разрешение отъ народното представителство, е единъ особенъ въпросъ, затова защото нашиятъ парламентаренъ животъ до дѣнь днешенъ не може да отбележи единъ напълно идентиченъ случай, като настоящия.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Има единъ, азъ го съобщихъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не напълно идентиченъ, г. Цоню Бръшляновъ!

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Точно е такъвъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Досега сме имали случаи на пълно касиране единъ изборъ, но не сме имали случаи на частично касиране. Второ, не сме имали случаи, на частично касиране на единъ изборъ, което да се отразява върху резултата на избора за други провъзгласени народни представители. И ето защо, народното представителство има да се занимае съ такъвъ единъ специаленъ случай, който изникна въ нашия политически животъ, и който трѣбва да бѣде разрешенъ по възможностъ най-правилно.

За да се разреши правилно единъ подобенъ въпросъ, ние ще трѣбва да стоимъ на гледището, отъ една страна, на избирателния законъ; а отъ друга страна, ще трѣбва да застанемъ на становището на една политическа и парламентарна целесъобразностъ. Защото всички въпроси отъ вътрешния редъ на единъ парламентъ, всички въпроси, които установяватъ една парламентарна практика, трѣбва да бѣдятъ не само законно разрешени, но и целесъобразно разрешени.

Каза се тукъ, че въ нашия избирателенъ законъ нѣма изриченъ текстъ, който да ни даде едно указание положително, въ единъ или другъ смисълъ, за начина, по който ще трѣбва да се разреши поставениятъ въпросъ. И въпрѣки това, ние сме длъжни да оперираме съ известни аргументи, взети отъ нашия избирателенъ законъ. Ние не можемъ да не вземемъ подъ внимание, че, съгласно действащия избирателенъ законъ, народните представители се провъзгласяватъ за такива отъ сѣдебната властъ, а народното представителство само провѣрява редовността и действителността на известенъ изборъ. Ако това е така, то до момента, когато се утвърди или се касира цѣль единъ изборъ, сир., докогато народното представителство не изпълни своитѣ права, дадени му съ чл. 125 отъ избирателния законъ — да реши окончателно въпроса за редовността и действителността на даденъ изборъ — ние всички, като народни представители, сме повикани тукъ, по силата на издаденото сѣдебно опредѣление, въ което сѣ набелязани мандатитѣ, разпредѣлени между конкуриращитѣ кандидатни листи. По силата на сѣдебното опредѣление, ние сме тукъ и заседаваме. Ние разпредѣление на мандатитѣ не правимъ; ние изчисление на гласоветѣ тукъ не правимъ; ние, обаче, споредъ чл. 125, имаме право да се произнесемъ за редовността и действителността на избора. По отношение частично касиранитѣ избори, въ сѣщность, народното представителство още не се е напълно произнесло, съгласно чл. 125 отъ избирателния законъ — конкретно по фердинандския или пещерския изборъ — затова защото ние сме провъзгласили нуждата, да стане една провѣрка на избора въ една, две или повече секции. И само следъ като стане тази провѣрка, въ едно следващо заседание, народното представителство ще утвърди избора окончателно.

Г. г. народни представители! Ако ние сега ще трѣбва да смѣнемъ, че досега посоченитѣ народни представители ще трѣбва да бѣдятъ издадени отъ Народното събрание, ние ще трѣбва да препратимъ тѣзи резултати въ гласове — въ този несвършенъ видъ, въ който тѣ се намиратъ, вследствие частичното касиране на изборитѣ въ нѣкои общини — на окръжния сѣдъ и той да направи провѣрка: вследствие на така измѣнитѣ се съотношения на гласоветѣ, дали ще трѣбва да стане едно измѣнение и въ съотношението на мандатитѣ. И ще трѣбва, сега още, веднага, да препратимъ въ окръжния сѣдъ, да се направи провѣрка, докогато касиранитѣ гласове — счестени отъ Народното събрание за несъществуващи — нѣма

да се отразятъ и върху централната листа; ще трѣбва да накараме вече Софийския окръженъ сѣдъ, да направи провѣрка по отношение на всички листи дотолкова, докогато тѣ взематъ участие съ нѣкакви мандати отъ централната листа.

Направили това по този случай, ще трѣбва да го правимъ и при всѣки единъ следующъ, частично касиранъ изборъ; ще трѣбва непрекъснато да даваме на окръжния сѣдъ все нова и нова работа, съобразно съ работата на Народното събрание досежно утвърждение или касиране на дадени избори. И следъ като по такъвъ начинъ занимаемъ на нѣколко пѣти сѣдебната властъ съ тия смѣтки, ние ще трѣбва пакъ, следъ това, следъ произвеждането на изборитѣ, да върнемъ всички получени резултати пакъ на сѣдебната властъ, та тя окончателно да издаде ново опредѣление, съ което да установи окончателно за насъ, и за цѣль свѣтъ, списъка на мандатитѣ и тѣхното разпредѣление. Очевидно, г. г. народни представители, това би било една работа нецелесъобразна и, бихъ казалъ, неестествена и съ духа на избирателния законъ. Затова, защото избирателниятъ законъ дава поводъ на окръжния сѣдъ, респективно на сѣдебната властъ, да се произнесе съ сѣдебно опредѣление при готовъ, при завършенъ изборенъ материалъ. Ние имаме, следъ произвеждането на изборитѣ, завършенъ изборенъ материалъ, възъ основа на който сѣдебната властъ се е произнесла. Втори пѣтъ ще може да има пакъ готовъ изборенъ материалъ, възъ основа на който да се произнесе сѣдебната властъ, когато се произведатъ и ония частични избори въ даденитѣ общини и резултатитѣ се препратятъ на сѣдебната властъ. Тогава тя, безспорно, ще може да направи нужното разпредѣление и да направи заключение и по отношение на централната листа. Иначе ние бихме влѣзли въ една безизходностъ, бихъ казалъ, въ много непредвидени работи, въ много изненади и ще се намѣримъ въ едно доста неловко положение, ако процедираме другоаче, освенъ така, както се изтъкна тукъ отъ мнозина преждеговоривши, които искаха да се счита, че още продължава мандатътъ на тия, които сѣ провъзгласени отъ окръжния сѣдъ, до момента, когато ще бѣде известенъ новиятъ изборенъ резултатъ, възъ основа на който ще може да се направи едно ново заключение, както отъ сѣдебната властъ, така и отъ народното представителство.

Г. г. народни представители! Ние същевременно трѣбва да усвоимъ едно схващане, че никой отъ тукъ не може да каже съ положителностъ, какъвъ ще бѣде резултатътъ отъ провѣрката, която ще стане въ даденитѣ общини. Засега само можемъ да приемемъ, че имаме една законна презумпция въ полза на тия, които сѣ провъзгласени за избрани и заседаватъ тукъ, въ Народното събрание, вследствие опредѣлението на сѣдебната властъ. Има законна презумпция, че тѣ сѣ и продължаватъ да бѣдятъ народни представители до момента, когато сѣдебната властъ не измѣни своето сѣдебно опредѣление. Това е разумно, г. г. народни представители, защото никой не може да каже, като какъвъ ще бѣде резултатътъ, който ще се получи при новото гласоподаване, което ще стане вследствие частичното касиране на изборитѣ въ дадени общини на околията.

Ето защо, азъ се осмѣлявамъ да се присѣдиня къмъ възгледъ, който се изнесе тукъ отъ разни страни, възгледъ, който е, споредъ моето мнение и споредъ мнението на моитѣ другари, най-правиленъ — да се приеме предложението, което направи народниятъ представител г. Иванъ Василевъ, въ смисълъ: мандатътъ на всички ония народни представители, за които има сѣдебно опредѣление и които иматъ само частично касиранъ изборъ, продължава да съществува до момента, докогато изборитѣ дадатъ другъ резултатъ и този резултатъ бѣде прецененъ отъ сѣдебната властъ, както по отношение на тѣхнитѣ мандати, така и въобще по отношение на всички други разпредѣления на мандатитѣ, които сѣ станали въ връзка съ изборитѣ. И азъ мисля, г. г. народни представители, че това решение е въ пълна хармония съ парламентарната практика. Вие знаете, че съгласно действащия избирателенъ законъ, ако единъ народенъ представител — азъ привеждамъ само нѣколко аналогични случаи — който е приелъ единъ мандатъ отъ една околия, но впоследствие този мандатъ бѣде касиранъ, има право да приеме другия мандатъ, отъ който се е отказалъ, а неговиятъ замѣстникъ да отиде извънъ Парламента, да бѣде кандидатъ за народенъ представител. Това е единъ изрично уговоренъ случай въ чл. 43 отъ нашия избирателенъ законъ. По аналогия на този случай ние можемъ да процедираме и сега. Провъзгласениятъ за народенъ представител стои тукъ дотогава, докогато се види резултатътъ отъ новитѣ избори въ касиранитѣ секции. Той ще излѣзе отъ тукъ, ако нѣма да оптира за другъ изборъ, отъ който евентуално се е отказалъ, и въ новитѣ избори той ще бѣде кандидатъ за народенъ представи-

тель, така както е предвидено категорично и въ чл. 43 отъ изборителния законъ.

Същата аналогия имаме въ нашия парламентаренъ животъ и за случитѣ, когато известни лица, избрани за народни представители, заседаватъ една, две, три сесии до момента, докогато бждатъ разгледани тѣхнитѣ избори. Тѣхнитѣ избори не сж разгледани още отъ Народното събрание, не сж утвърдени, може да бждатъ касирани евентуално, може да настѣпятъ причини тѣзи лица да не бждатъ народни представители, обаче до момента на разглеждането на тѣхнитѣ избори тѣ продължаватъ да си бждатъ народни представители. Този случай е аналогиченъ съ оная провѣрка, която ще стане въ ония секции, въ които ще се произведатъ отново избори. До този моментъ, обаче, ще се чака резултатътъ отъ изборитѣ и ще се провѣри, дали тѣзи хора, които днесъ държатъ депутатския мандатъ, сж народни представители съгласно закона, или не.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че може да бжде усвоенъ този възгледъ, и добре е да бжде усвоенъ отъ Народното събрание. Той ще прави честь на нашето Народное събрание. Съ голѣмо задоволство азъ констатирамъ, че днешното Народное събрание, почти въ всичкитѣ си групировки, по такъвъ единъ въпросъ отъ парламентарната практика дохожда до едно и също схващане. Безспорно, отдѣлни лица отъ отдѣлнитѣ групи могатъ да иматъ различни схващания, защото въпросътъ е принципенъ, той е въпросъ на схващане, той е въпросъ на парламентарна практика, той не е въпросъ на свѣсть, а е въпросъ на логическо заключение. Азъ констатирамъ, съ едно голѣмо задоволство, че въ разнитѣ групировки на Парламента — като изключимъ сепаративната акция на г. г. работницитѣ, които винаги искатъ да пращатъ стрели срещу буржоазния строй, които съ своитѣ крайни решения искатъ и тукъ да стрелятъ срещу сѣществуващия строй (Възражения отъ работницитѣ) — има едно сравнително единодушие, което е единъ добъръ признакъ за парламентаризма въ България. Защото това, повтарямъ, не е личенъ, а принципенъ въпросъ.

Азъ ще моля г. г. народнитѣ представители — разбира се всѣки ще реши въпроса за себе си — да приематъ предложението на народния представителъ г. Иванъ Василевъ така, както бѣ формулирано отъ него. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители! Предложението, направено отъ народния представителъ г. Иванъ Василевъ, подкрепено отъ народнитѣ представители Христо Родевъ, Иванъ Симеоновъ, Кръстю Пастуховъ и др., а така сѣщо и отъ народния представителъ г. Бръшляновъ, предложението на когото въ първата си частъ се схожда съ предложението на г. Василевъ, е въ смисълъ: (Чете) „Мандатътъ на провъзгласенитѣ отъ сѣда народни представители въ околии, кждето има касирани избори въ отдѣлни изборителни секции, е въ сила до произвеждане на изборитѣ въ касиранитѣ изборителни секции и произнасянето на сѣда по получения изборенъ резултатъ.“

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Излишно става да се гласува моето предложение. Оттеглямъ го.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има и второ предложение отъ народния представителъ г. Андрей Пеневъ, което гласи: (Чете) „Народнитѣ представители, въ околитѣ на които частично сж касирани изборитѣ въ нѣкои секции, не могатъ да взематъ участие въ Парламента до новия изборъ.“

Предлагамъ на гласуване предложенията така, както сж постѣпили.

Най-напредъ ще гласуваме предложението на г. Иванъ Василевъ, подкрепено отъ нужното число народни представители, въ смисълъ: (Чете) „Мандатътъ на провъзгласенитѣ отъ сѣда народни представители въ околии, кждето има касирани избори въ отдѣлни изборителни секции, е въ сила до произвеждане на изборитѣ въ касиранитѣ изборителни секции и произнасянето на сѣда по получения изборенъ резултатъ.“

Който г. г. народни представители сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство. Събрание приема.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — редовенъ ли е вотътъ на Народното събрание щомъ не сж спазени формалноститѣ за гласуването, съгласно правилника за вътрешния редъ — чл. 51.

Г. г. народни представители! Известно ви е, че този въпросъ се поставя въ връзка съ заявлението на народнитѣ представители г. г. Григоръ Василевъ и Стойчо Мо-

шановъ, съ което тѣ искатъ да се прегласува вотътъ на Народното събрание по пещерския изборъ подъ претекстъ, че не сж спазени постановленията на чл. 51 отъ правилника за вътрешния редъ.

Има думата народниятъ представителъ г. Никола Гавриловъ.

Отъ мнозинството: Безъ дебати!

Н. Гавриловъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съгласно тълкуванието на правилника, което е дадено въ книгата „Парламентарна практика“ отъ г. д-ръ Борисъ Вазовъ, ...

Г. Василевъ (д. сг): Г. председателю! Дайте ми думата, за да развия предложението си.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Н. Гавриловъ (нац. л): ... ние сега не се занимаваме съ никакво предложение. Поставенъ е въпросъ отъ бюрото на Камарата, което иска да се даде тълкувание, по-неже смѣта, че искането, което сж му отпратили народнитѣ представители г. г. Григоръ Василевъ и Стойчо Мошановъ, надхвърля компетентността на бюрото.

Съгласно практиката, въведена въ Народното събрание — а мога да ви прочета отъ тази книга на г. д-ръ Борисъ Вазовъ и мненията на видни парламентаристи — въ такъвъ случай бюрото на Камарата може да внесе въпроса, само за да иска тълкувание. Азъ смѣтамъ, че тукъ нѣма никакво предложение, нито се касае за питане или за запитване, и като така въпросътъ може да бжде разрешенъ безъ дебати.

Затуй правя следното предложение: (Чете) „Народното представителство, като взема предъ видъ, че вотътъ му на 17 ноемврий т. г. по частичното касиране на пещерския изборъ е решающъ и окончателенъ, реши: минава на дневенъ редъ.“ (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. Василевъ (д. сг): (Отива къмъ трибуната. Тропане отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата, г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Какъ е възможно да не ми се даде думата? (Тропане отъ мнозинството)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля ви се, г-да! Този въпросъ е поставенъ на дневенъ редъ. Г. Григоръ Василевъ ще си каже думата.

Т. Бошнаковъ (з): Тѣ могатъ да говорятъ три дена, г. министри. Тѣхъ ли ще слушаме! (Тропане отъ земледѣлцитѣ и работницитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Василевъ (д. сг): Следъ хубавитѣ думи досега, бива ли да разваляте реда въ Парламента? Има поставенъ на дневенъ редъ въпросъ. Трѣбва да ми дадете думата. Какъ може такава нѣщо!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Григоръ Василевъ! Когато Ви дамъ думата, тогава ще говорите. Сега нѣмате думата.

Има думата народниятъ представителъ г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Смѣтамъ, че този въпросъ е привършенъ съ предложението, което се направи за минаване на дневенъ редъ.

В. Молловъ (д. сг): По всѣки предметъ на дневния редъ може да има разисквания. Щомъ въпросътъ е сложенъ на дневенъ редъ, трѣбва да се даде думата. Какъ може иначе!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата.

В. Молловъ (д. сг): Какъ да нѣмамъ думата! (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви се, г-да!

Г. Василевъ: Слѣзте отъ трибуната. Нѣмате думата.

Отъ мнозинството: Долу! Долу!

Г. Василевъ (д. сг): (Слиза отъ трибуната и застава до нея) Много пъти съмъ слизалъ долу. (Тропане по банкитъ отъ мнозинството и викове „Долу!“)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата, г. Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): Какъ така? Пръвъ азъ поискахъ думата. Имамъ предложение по този въпросъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата.

Г. Василевъ (д. сг): Запишете ме.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Ще Ви запиша.

Г. Василевъ (д. сг): Кой ще говори преди мене?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Родевъ.

Ц. Таслаковъ (д): Трѣбва да се даде думата на народнитъ представители да се изкажатъ. Това е мое лично мнение. Азъ протестирамъ!

Т. Бошнаковъ (з): Гласувайте предложението на г. Гавриловъ, г. председателю. Тѣзи хора искатъ да прѣчатъ на Парламента. Нѣма да си играемъ тукъ три дни! Гласувайте предложението. (Възражения отъ сговориститъ)

А. Аврамовъ (з): Правилникъ има тукъ. Нѣма да си играемъ! (Продължителна глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Давамъ 5 минути почивка.

(Следъ почивката)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Има думата народниятъ представител г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Отказвамъ се.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! . . .

Т. Бончевъ (д. сг): Г. председателю! Единъ предварителенъ въпросъ. Когато се разглеждаше въпросътъ . . .

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, нѣмате думата.

Т. Бончевъ (д. сг): Единъ въпросъ по сжщество, г. председателю. — Когато се разглеждаше въпросътъ, който е сложенъ на точка втора въ дневния редъ на днешното заседание, оспори се* болшинството . . . (Възражения отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви! Нѣмате думата.

Т. Бончевъ (д. сг): Моля Ви се, г. председателю! (Възражения отъ мнозинството) (Глъчка)

Вие (Къмъ мнозинството) не позволявате въ този Парламентъ никой да приказва, освенъ вие! Затуй ви наричатъ „дружбаши“! (Възражения отъ мнозинството)

Г. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Мога да ви уверя, че нѣма да говоря продължително.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Григоръ Василевъ!

Г. г. народни представители! Понеже часътъ е 8, правя предложение да продължимъ заседанието до изчерпване на точка втора отъ дневния редъ.

Които г. г. народни представители приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Василевъ (д. сг): Нѣмамъ намѣрение нито да правя обструкция, нито да правя скандали въ Камарата. Ще видите, че, отъ чисто юридическо гледище и понеже въпросътъ е принципаенъ, а не само конкретенъ, има какво да се каже, има какво да се разисква въ Народното събрание. А решението, което Народното събрание ще

вземе, то е друга работа; тамъ е въпросъ на болшинство, и всѣки поема отговорностъ за своето гласуване.

Преди всичко, въпросътъ е поставенъ на дневенъ редъ снощи за днешното заседание, по поводъ на едно заявление, което е подписано отъ менъ и Стойчо Мошановъ, до бюрото на Народното събрание. Бюрото на Народното събрание съчете за нужно да постави на дневенъ редъ този въпросъ, като общъ, като принципаенъ въпросъ, за да се разгледа отъ Камарата. И снощи г. министърътъ на вътрешнитъ работи, когато е искалъ да се нареди дневниятъ редъ за днешното заседание, е казалъ изрично тѣзи думи, които си спомняте: (Чете) „Въ връзка съ подаденото писмо-питане до бюрото отъ народния представител г. Стойчо Мошановъ“ — мене ме е изпусналъ, понеже не е чель заявлението, азъ съмъ го подписалъ пръвъ — „втора точка отъ дневния редъ ще бжде разглеждане въпроса: редовенъ ли е вотътъ на Народното събрание, щомъ не сж спазени формалноститъ за гласуване, съгласно правилника за вътрешния редъ“. По този въпросъ именно трѣбва да се изкажемъ всички. И така е поставенъ той на дневенъ редъ, като втора точка: „Редовенъ ли е вотътъ на Народното събрание, щомъ не сж спазени формалноститъ за гласуване, съгласно правилника за вътрешния редъ.“

Азъ трѣбва на първо мѣсто да ви припомня, че когато стана вториятъ изборъ за председателъ на Народното събрание — ползувамъ се отъ случая да обясня нашия вотъ публично, и за приятели, и за неприятели — една голѣма частъ отъ Демократическия сговоръ гласува за г. Малиновъ. Заявявамъ ви, не сме правили абсолютно никакви разговори и преговори по този въпросъ. Гласували сме изключително по едно съображение — че, понеже първиятъ пътъ сме имали случай да гласуваме за нашия кандидатъ Андрея Ляпчевъ, при втория случай, когато има единъ само частиченъ изборъ, предъ видъ на името на г. Малинова и на неговата роль въ България и за да подпомогнемъ затвърдяването на парламентаризма въ България, казахме си: нека този пътъ, отъ своя добра воля, безъ никакви пазарлъци съ когото и да било, да гласуваме за този кандидатъ. (Оживление)

Нѣкой отъ мнозинството: Това нѣма никаква връзка съ въпроса.

Г. Василевъ (д. сг): Не, има връзка. — Г. Малиновъ, когато стана вече председателъ на Народното събрание, държа своята речъ. Въ тази своя речъ — искамъ да ви припомня само единъ пасажъ отъ 5—6 реда — той казва така: (Чете) „Г. г. народни представители! За да свърша, позволете ми да кажа още нѣколко думи. Тамъ, отъ депутатскитъ мѣста, както съмъ билъ, така ще си остана, добъръ, бихъ казалъ изпитанъ и старъ приятелъ на новия министъръ-председателъ, на неговия кабинетъ, на неговитъ другари, които до вчера бѣха и мои. Азъ ще имъ дамъ всичката по силитъ ми подкрепа. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството) Но тукъ, на това мѣсто, отъ което говоря, азъ ще си остана само приятелъ на парламентарния правилникъ, само председателъ на Народното събрание. (Нѣкои отъ сговориститъ ржкоплѣскаха)“

Х. Родевъ (нац. л): То е било по погрѣшка. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Г. Василевъ (д. сг): Г. Малиновъ подчерта важността на правилника и изтъкна, че е нужно на всѣка цена да го запази, че той ще остане винаги само приятелъ на правилника. Когато стана гласуването — безъ никакви подробности, безъ никакви странични факти, въ каквито не искамъ да влизамъ, за да не ви отнемамъ времето, за мене е достатъчно за нашата теза, да ви кажа сжщественото по въпроса — когато стана гласуването, казвамъ, ние направихме две оспорвания — имате дневницитъ, нѣма да ви ги чета, можете да провѣрите всѣки пътъ и да ме опровергавате, ако това не отговаря на истината. Азъ направихъ оспорване, да се броятъ гласоветъ, претендирайки, че нѣма болшинство. Стана второ гласуване съ вдигане на ржка, съ ставане на крака и т. н.

Обаждатъ се отъ мнозинството: Точно четири пъти се гласува.

Г. Василевъ (д. сг): Три или четири пъти. — Г. Стойчо Мошановъ направи на два пъти друго оспорване. Той каза изрично на председателстващия на Народното събрание, сжщиятъ който е сега, на г. Шоповъ, че гласуването е неправилно и несъобразно съ правилника: трѣбва най-напредъ да се гласува предложението за анкета.

И. Куртев (нац. л): Само за форма ще говорите сега!

Г. Василев (д. ср): Не само за форма. Ще видите какво значение има това. — Неговите думи се намират в дневниците, казани по следния начин.

След като председателстващият г. Шопов започва да полага на гласуване предложенията, г. Стойчо Мошанов — той е болен и не може днес да дойде, казва: (Чете) „Най-напред тръбва да гласувате предложението за анкета. То тръбва да предшествува другите предложения“. Председателстващият, като започва да гласува, г. Стойчо Мошанов казва: (Чете) „Правилникът изисква да се гласува най-напред предложението за анкета“. Обаче по-нататък се постъпва по този начин, по който знаете, че се постъпва.

Въ нашето изложение-предложение до бюрото на Народното събрание ние констатирахме, че има направена явна гръшка при прилагането на правилника, която гръшка, ако би се повтаряла, ще бъде един много лош прецедент — не казвам за днес, а за винаги, не казвам за туй бюро, а за всяко бюро, за всеки български Парламент, за всеки парламент във света. Дали тази гръшка е поправима или е непоправима — ето къде е въпросът.

Нъкой от мнозинството: Кога тръбва да се иска тая поправка?

Г. Василев (д. ср): Искахме поправката да стане при гласуването, но не стана. Позволете ми една минута спокойно да се изкажа. Ние оспорваме, че се гласува по редовния начин; казваме, че този начин, по който се гласува, не е редовен. Бюрото, било поради недочуване, било поради неразбиране, било поради това, че имаше голям шум и пр., не се вслуша въ нашето предупреждение на два-три пъти. Не можахме да поправим гръшката въ време на гласуването, не можахме да подпомогнем бюрото на Камарата да изправи своята гръшка, когато процедираше тук. На следващия ден, веднага, съ електрическа бързина, подадохме нашето предложение до бюрото на Камарата — докато не е почнало друга работа, да поправи гръшката. Отиде това предложение до бюрото, но последното го забави съ няколко дни. Сега насъ ли ще обвинявате, че бюрото веднага не реши въпроса; насъ ли ще обвинявате, че викаме тук няколко пъти от банките да се постави въпросът на дневен ред? Той се отложи за няколко дни. Не искам да кажа, че това е пресъпление: може да се отложи 5—10 дни, и един месец и повече може да мине; важното е, че този въпрос е сложен от нас веднага при гласуването и веднага, след гласуването, на другия ден сутринта, депозиране писмено предложение до бюрото и чакаме отговор.

Отговорът е, че г. Малинов, г. Захариев и г. Шопов, нашето уважаемо бюро, като се събрали да се съвещават, решили да поставят на дневен ред туй предложение. И г. министърът на вътрешните работи, което му прави чест, е искал да се постави на дневен ред това предложение и да се разгледа принципиалният въпрос. Най-сетне — ако този случай за вас е дребен, ако той за вас не е важен, за нас е важен, по политични причини — най-сетне, да решим принципиалния въпрос: ако има допустната гръшка, как да се поправи? По правилника, могат да бъдат допустни два вида гръшки: единият вид е, когато станат някои гръшки по законопроекти, по законодателни предложения, по решения, които имат силата на закон и т. н., вторият вид гръшки съ тия, които съ допустните при изпълнението, при прилагането на правилника по предложения не от законодателен характер. Очевидно, ние не сме въ първата категория гръшки; ние сме въ втората категория. Аз вземам първия случай. Съ две думи: ако има гръшка при гласуването на законодателно предложение, пътят е единствен — ново законодателно предложение. Щом като правителството държи, каквото и да бъде болшинството на Камарата, то ще каже: нов закон, поправка се едикоиси закон, измънява се, и ще се поправи. Ако гръшката е от другата категория, каквато е въ случая нашата, очевидна гръшка, безспорна гръшка, която бюрото формулира така: „Редовен ли е вотът на Народното събрание, щом не съ спазени формалностите за гласуване, съгласно правилника за вътрешния ред“.

А. Буков (з): Може ли вот да бъде нередовен?

Министър Г. Петров: Как да се поддържа иначе туй предложение?!

В. Моллов (д. ср): Може, може. Много вотове могат да бъдат нередовни.

Г. Василев (д. ср): Точка втора от днешния дневен ред гласи: (Чете) „Редовен ли е вотът на Народното събрание, щом не съ спазени формалностите за гласуване, съгласно правилника за вътрешния ред (чл. 51)“. Това е въпросът, изразен на български език. Разбира се, зависи, кой как владее езика. Доколкото аз знам български език, така го разбирам.

Г. Маринов (з): Г. Василев! Въпросът не е така, както Вие го слагате. Има един редовен вот на Камарата и той покрива закона.

Г. Василев (д. ср): Да мина сега на същината на въпроса. Първият въпрос е: има ли гръшка въ вога или няма гръшка. Вторият въпрос е: ако има гръшка при едно гласуване, съ което се изчерпва един въпрос не от законодателен характер, поправима ли е тая гръшка или не е поправима; ако е поправима, как може да се поправи, кога и от кого?

Нъкой от мнозинството: Обаче Вашето предложение не е такова.

Г. Василев (д. ср): Значи, първият въпрос е: има ли гръшка въ вота или няма. За мене е абсолютно очевидно, че въ вота има гръшка. Защо? Вие знаете наизуст текста на чл. 51 от правилника за вътрешния ред: (Чете) „При гласуване предложения не от законодателен характер, на първо място се поставя онова, което не изчерпва въпроса“, т. е. най-напред се гласува онова предложение, което не изчерпва възможностите за друго решение.

Х. Родев (нац. л): Ама и Вашето предложение изчерпва въпроса.

Г. Василев (д. ср): Аз бих желал по тоя въпрос — дали вотът е правилен или неправилен — да се произнесе вие от болшинството, съ своите оратори, за да въздържат вашите думи въ дневниците — да ви имаме за историята, да не би да ви загубим! Аз зная, че бюрото на Народното събрание никога не би сложило тоя въпрос, ако то не смъта, че има какво да се разиска. И аз въ увървам, че ако вие сериозно поддържате, че въ този вот няма никаква гръшка, или че тук няма никакъв въпрос за обсъждане, вие съ това бламирате не мене и Стойчо Мошанов, а вашето бюро. (Възражения от мнозинството) Аз ви казвам, че не може несериозно едно бюро на Народното събрание, за хатъра на двама души от опозицията, да постави на дневен ред един въпрос, ако той не е от принципиално значение. Недейте иска да ви припомним практиката на Народното събрание, изразена въ дневниците. (Възражения от земледълците)

И. п. Рачев (з): Вие въ ваше време не повдигахте никога тия въпроси.

Г. Василев (д. ср): Когато уважаемият г. Малинов, като председател на Събраниято, ни съобщи за първи път, че по този въпрос е постъпило такова и такова писмено предложение, и че, като е постъпило, ще тръбва въпросът да бъде решен от Камарата, тъй като бюрото не е въ състояние само да го реши, не иска само да го решава, аз не се усъмних, че бюрото можеше да го реши. Ако искате, аз съм готов да предоставим решението на този въпрос на бюрото. Защо? Защото аз съм сигурен, че бюрото ще го реши съвършено правилно. Ако вие не сте сигурни — това е ваша работа.

Н. Стамболиев (з): Това е вече уюнь.

Г. Василев (д. ср): Не е уюнь. Аз вървам въ бюрото на това Народно събрание. Аз вървам, че то има разум и разбира правилника за вътрешния ред, че умъе да води заседанията и ще може правилно да реши въпроса.

П. Стоев (раб): И особено Колю Захариев!

Г. Василев (д. ср): Но, разбира се, щом бюрото на Народното събрание постави въпроса пред Народното събрание, последното тръбва да се занимае съ него.

И. п. Рачевъ (з): Но Вие върват ли на Народното събрание?

А. Буковъ (з): Той не върва на себе си, та на Народното събрание ли ще върва?

Г. Василевъ (д. сг): Азъ вървамъ, че ако Народното събрание ме изслуша внимателно и ако то има само една капка добра воля, ще можемъ да се разберемъ.

И. п. Рачевъ (з): Арткъ, сега разбираме всичко!

Г. Василевъ (д. сг): Ако се изслушваме съ внимание, ще се разберемъ.

П. Попивановъ (з) Когато се гласува по поповския изборъ, защо не направихте въпросъ, че не се спазва чл. 51 отъ правилника? Тогава вие мълчахте, спотайвахте се. Защо не констатирахте, че се нарушава чл. 51? Защото тогава излъзохте щастливи съ гласуването на предложението да се анкетира поповскиятъ изборъ. Сжщиятъ бѣше случаятъ тогава, но вие мълчахте. Тогава вашиятъ парламентаризъмъ не се пробуди. (Глъчка)

Г. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ искамъ да изложа накратко моето разбиране, а вие ме прекъсвате. Говоря точно по предмета. Искамъ да ви кажа най-конкретно моитъ аргументи.

И. Василевъ (з): Г. Василевъ! Моля Ви, изслушайте ме.

Г. Василевъ (д. сг): Моля!

И. Василевъ (з): Вие искате да раздѣлите въпроса, и много ясно защо: има ли грѣшка и, ако има, какво трѣбва да стане. Въпросътъ е нераздѣляемъ. Азъ искамъ Вие да отговорите: веднѣжъотиранъ този въпросъ, може ли втори пътъ да бѣдеотиранъ или не? Този е сжществениятъ въпросъ.

Г. Василевъ (д. сг): На това мнение искамъ да Ви отговоря.

И. Василевъ (з): Макаръ и съ грѣшкаотиранъ, но веднѣжъотиранъ Парламентътъ има своя вотъ, може ли втори пътъ даотира този въпросъ?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Може ли така да се реви-
зиратъ всички наши решения?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля г. г. народнитѣ представители да не прекъсватъ.

Г. Василевъ (д. сг): На туй искамъ да Ви отговоря. Азъ Ви моля да върватъ, че единъ въпросъ, на който желая да отговоря и то накратко, за нѣколко минути, ако не ме прекъсватъ — е този въпросъ, който ми се задава. Затуй съмъ взелъ думата, не за друго. На тоя въпросъ желая да отговоря.

Първата половина на проблемата стои така: има ли допустната грѣшка при гласуването, ...

И. Велчевъ (з): Нѣма грѣшка. Има вотъ.

В. Янакиевъ (нац. л): Вашето предложение е друго:...

Г. Василевъ (д. сг): ... има ли грѣшка въ приложението на правилника?

В. Янакиевъ (нац. л): ... ако е нарушенъ правилникътъ, валиденъ ли е вотътъ на Камарата?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, оставете г. Григоръ Василевъ да се изкаже спокойно.

Г. Василевъ (д. сг): По първата половина на въпроса — има ли грѣшка въ начина на гласуването — ние поддържаме — и завчера поддържаме и за всѣки бѣдещъ случай ще поддържаме — че, споредъ правилника, когато има две предложения, отъ които едното за касиране на избора, а другото за анкета, най-напредъ трѣбва да се гласува предложението за анкета, а после предложението за касирането.

И. п. Рачевъ (з): Анкетата мина, г. Григоръ Василевъ. Ние имаме анкета. Вие искате разширение на анкетата, искате нова анкета.

Г. Василевъ (д. сг): Не сме имали анкета.

И. п. Рачевъ (з): Искате нова анкета.

Г. Василевъ (д. сг): Не е върно, че сме искали нова анкета. Мога да Ви цитирамъ отъ дневницитѣ на Народното събрание, които сж предъ мене, думитѣ на г. Мушановъ, който казва: „Очевидно е, че при този изборъ не е запазено равноправието на странитѣ“.

Отъ земледѣлцитѣ: Нѣма нужда да цитирате.

Г. Говедаровъ (д. сг): Има нужда. Ние имаме нужда да чуемъ. Бѣдете по-спокойни.

Г. Василевъ (д. сг): По-нататкъ г. Мушановъ казва: (Чете) „Г. г. народни представители! Воленъ е всѣки единъ да гласува така, както си е убеденъ, но смѣтамъ, че този изборъ, тѣй гласуванъ, ще бѣде безъ състезанието, което е сжщината на чл. 124 отъ избирателния законъ“. Това сж думи на г. министъръ-председателя. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, оставете г. Василевъ да говори спокойно, за да свърши по-скоро.

Г. Василевъ (д. сг): Увѣрявамъ ви, че много по-скоро ще свърша — въ нѣколко минути — ако не ме прекъсватъ. Дайте ми свобода да говоря, бе джанамъ, по единъ принципиаленъ въпросъ. Утре, при друго Народно събрание, може да се случи на васъ това. Нека се обяснимъ, както по първия въпросъ отъ днешния дневенъ редъ. Днешното заседание съ тия разисквания бѣше и много хубаво, и много смислено, и пълно съ значение и прави честъ на Камарата. Дайте ми нѣколко минути да се изкажа. Нито ще обидя нѣкого, нито ще правя странични агитации. Не е върно, което ми възразяватъ, че ние сме искали нѣкаква разширена анкета. Ние поддържаме, че не е станала анкета, че Камарата е длѣжна да я допустне по силата на чл. 124 отъ избирателния законъ. И въ тоя случай ние сме съгласни съ г. министъръ-председателя. Приотирането, защо трѣбва да се гласува по-рано анкетата.

В. Янакиевъ (нац. л): Не е този въпросътъ. Криво схващате въпросътъ.

Г. Василевъ (д. сг): Моля Ви се, ако цѣлъ свѣтъ слуша, ще бѣде въ моя полза. Азъ 18 години съмъ тукъ въ тази Камара, остарѣхъ вече, турямъ очила. Имайте малко търпение, да ме чуете. Вие поне сте младъ човѣкъ. Азъ имамъ ученици на 30 години. Преди 30 години бѣхъ учителъ въ с. Драганово.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви, г. Григоръ Василевъ, недейте отговаря на прекъсванията.

Г. Василевъ (д. сг): Е какво да правя, помолете ги да не ме прекъсватъ.

Н. Стамболиевъ (з): Вашето старшинство никой не Ви оспорва и не бѣше нужно да го подчертавате.

Г. Василевъ (д. сг): Защо трѣбва да се гласува по-рано предложението за анкета? Защото отдѣлни народни представители — това се отнася специално за народнитѣ представители отъ болшинството — ако се гласува по-рано предложението за анкета, може да възприематъ това предложение, и когато сж за касиране на избора. Тѣ може да разсѣждаватъ, всѣки за себе си, така: „Азъ съмъ за касиране на избора, но сега ще гласувамъ за анкета“. И тоя, който е за анкета, и тоя, който е за касиране, смѣтатъ, че има допустнати нарушения при произвеждането на избора, че тѣзи нарушения, може би, сж сжществени и могатъ да измѣнятъ резултата на избора, но единиятъ ще каже: нека мине презъ анкета за по-голѣма сигурностъ, а другиятъ ще каже: нѣма вече нужда отъ анкета. Значи, за този отъ болшинството, който е за касирането на избора, не е запазено правото да помисли, дали за-служаватъ да се извърши анкета или не.

В. Коевски (нац. л): Това е теория.

Г. Василевъ (д. сг): Ако бѣше теория, нѣмаше да бѣде поставено въ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание. Увѣрявамъ моя приятелъ г. Коевски, че това е една практика на хиляда години парламентаризъмъ.

Нѣма правилникъ на камара въ свѣта, въ който да не е предвидено това постановление, нѣма парламентъ на свѣта, който да не работи така. Ако желаете, провѣрете. Вънъ отъ Камарата съмъ на ваше разположение и поемамъ отговорността. Държа за истината.

Следователно, по мое мнение, не може да се спори, имало ли е въ случая правилно гласуване, съобразно съ правилника, или не. Правилникътъ е нарушенъ. И това си го обяснявамъ много лесно. Г. Шоповъ ни питаше тогава, защо трѣбва да се гласува по-рано предложението за анкета, но въ шума не можа да му се обясни. Въ всѣки случай, не обвинявамъ бюрото на Камарата — станало е една грѣшка.

Но сега идва втората половина на въпроса: като е допустната грѣшка при единъ вотъ, какво да правимъ? Грѣшка, допустната при гласуване на предложение отъ законодателенъ характеръ, ще се изправи съ новъ законъ; когато, обаче, се касае за грѣшка по въпросъ отъ законодателенъ характеръ, грѣшката, споредъ мене, трѣбва немедленно да се поправи. Има ли възможностъ? Има. Ще се сложи въпросътъ наново на гласуване; ще се обяви, че има направени тѣзи и тѣзи предложения; ще гласувате най-напредъ предложението за анкета и подиръ това предложението за касиране.

Отъ мнозинството: А-а-а! (Глъчка)

Г. Василевъ (д. сг): Може да не се съгласите съ моето мнение, но позволете ми да го развия и да кажа нѣколко думи въ негова защита.

Х. Манафовъ (д): Г. Василевъ! Ние твърдимъ, че макаръ да има допустната грѣшка, съ това не е билъ измѣненъ вотътъ, не е била измѣнена волята на Народното събрание. Сега може да се сложи на гласуване само едно: решението, което е взето, съответствуващо ли е на волята на Народното събрание, въпрѣки, че вие твърдите, че била допустната нѣкаква грѣшка? Кажете, волята на Народното събрание измѣнена ли е съ това решение, макаръ дори да е имало грѣшка. Ние не приемаме, че има грѣшка, но вие твърдите това. Ние сега искаме да провѣримъ, вотътъ на Народното събрание съответствува ли на неговата воля.

Г. Василевъ (д. сг): Ако въпросътъ не бѣше така сериозенъ, ако не бѣше принципаенъ, г. Малиновъ никогата нѣмаше да го сложи на разискване. (Глъчка)

А. Кантарджиевъ (д): Преди 21 юний го нарекохте безумецъ и го поставихте въ една карикатура съ Дочо Узуновъ, а сега се позовавате на него!

Г. Василевъ (д. сг): Ще дойдете Вие на трибуната да ми четете, какво съмъ казалъ.

И. Велчевъ (з): Нѣма грѣшка, г. Василевъ, защото ние гласувахме при пълно знание на вашето предложение за анкета. Това ваше предложение ние го знаехме, и пакъ гласувахме да бѣде касиранъ изборътъ. Никаква грѣшка нѣма, а има единъ вотъ.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ знаа, че има единъ вотъ.

А. Николаевъ (з): Г. Василевъ! Кое смѣтате, че е по-опасно за Парламента: да пререшава единъ въпросъ, който е вече решенъ отъ него, или да наруши правилника? Първото е по-опасно.

Г. Василевъ (д. сг): Другъ народенъ представителъ отъ болшинството ми каза: „Може да има грѣшка, но е много опасенъ прецедентътъ да пререшаваме“. (Възражения отъ мнозинството)

Този е последниятъ въпросъ, по който ще говоря. (Възражения отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Азъ моля г. г. народнитъ представители да не прекъсватъ г. Василева, за да свърши по-скоро.

Г. Василевъ (д. сг): Г. Манафовъ казва, че не е важно има ли или нѣма грѣшка; важно, споредъ него, е дали волята на Парламента е изразена въ решението му, или е фалшифицирана. Азъ считамъ, че това схващане е не-правилно, защото при това схващане правилникътъ е не-валиденъ, не съществува; въ такъвъ случай е важно субективното схващане: волята на Парламента е такава и такава — болшинство, меншинство, звънецътъ и . . . вънъ — правилникъ нѣма. Това нѣщо нагледъ изглежда една

малка ересь, особено, що се касае до въпроси не отъ законодателенъ характеръ. Въ сжщностъ, това е отрицание на парламентаризма. Не може едно народно събрание, въ което участвуватъ 273 души народни представители, да не се ръководи отъ правила, да нѣма редъ. Ако смѣтате, че правилата, редътъ и начинътъ на процедиране при гласуването не сж сжществени, тогава вие подкопавате цѣлата основа на парламентаризма. Какво тогава остава сжщественно за парламентаризма?

Х. Манафовъ (д): Когато неспазването на правилата измѣня волята на Парламента, то е сжществено; когато неспазването не измѣня волята на Парламента, то е не-сжществено.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ ще Ви отговоря. — Другъ въпросъ, последенъ. Първо, да приемемъ, че има грѣшка.

Нѣкой отъ мнозинството: Нѣма грѣшка.

Г. Василевъ (д. сг): Второ, да приемемъ, че може да се поправи тая грѣшка. Кое е по-хубаво за Парламента: дали да си поправи грѣшката, или, за да не създаде прецедентъ, да преглътне грѣшката и да каже: грѣшка—грѣшка, омигамъ си ржцетъ — сбогомъ.

Х. Манафовъ (д): Г. Григоръ Василевъ! Вие нарушавате правилника, като говорите повече отъ 20 минути. Сжщественно ли е това нарушение, за да вземемъ едно правилно решение? Тамъ е цѣлиятъ въпросъ.

Г. Василевъ (д. сг): Единъ часъ имамъ право да говоря.

Х. Манафовъ (д): 20 минути имате право да говорите.

Г. Василевъ (д. сг): Прочетете правилника, и нѣма да загубите нищо.

Х. Манафовъ (д): Азъ съмъ го челъ, прочетете го Вие.

Г. Василевъ (д. сг): Вземете думата — днесъ или утре — и кажете на обществото, дали ако по въпросъ отъ законодателенъ характеръ има грѣшка, тя трѣбва да се поправи веднага, или трѣбва да покриемъ грѣшката — при пълно съзнание, че сме я консумирали? За да Ви отговоря, ще ви дамъ две съображения. Ако вие възприемете, че една грѣшка консумирана не бива да се поправя, тогава възприемате да насърдите тия, които ще правятъ грѣшки въ бъдеще; ако възприемете моята теза — че когато има грѣшка, трѣбва да се поправя — вие насърчавате добритъ парламентаристи, добрия редъ.

Х. Родевъ (нац. л): А подриваме авторитета на Парламента.

Г. Василевъ (д. сг): Никогата нѣма да подровите авторитета на Парламента, ако поправите една грѣшка отъ какъвто характеръ и да е тя.

Х. Родевъ (нац. л): Азъ ще ви цитирамъ мнението на френски автори, които приказватъ, че, даже когато има по-сжществена грѣшка, тя не може да се поправи.

Г. Василевъ (д. сг): Парламентътъ всѣки день прави нови грѣшки и поправя стари. Всѣки пѣтъ, когато вие искате да прокарате единъ новъ законъ, една нова реформа, въ края на краищата мотивътъ ви е да се направи нѣщо по-хубаво отъ това, което сжществува. Даже нѣщо, което отъ формално гледище не е грѣшка, но по сжщество е погрѣшно, нецелесъобразно, и него да поправимъ. Парламентътъ трѣбва да има куража да поправи своята грѣшка.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Парламентътъ не грѣши, г. Василевъ, защото всѣко решение на Парламента е законъ.

Г. Василевъ (д. сг): Ако вие по презумция приемате, че Парламентътъ не грѣши, азъ ще ви кажа, че Парламентътъ не е съставенъ отъ безгрѣшни люде, нито отъ депутати, които нѣматъ различни схващания.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Вие изглежда, че сѣдите по себе си. Понеже вие грѣшихте въ миналото, мислите, че и сега се грѣши.

Г. Василевъ (д. сг): Сега да се резюмирамъ. Следъ като бюрото на Народното събрание е счело за нужно и необходимо да занимае Камарата наново съ този въпросъ,

единственият добър изход за Парламента е, след като констатира допустимата грешка, да я поправи. Не е важно дали грешката е волна или неволна; азъ чисто-сърдечно приемамъ, че е неволна, че не е направена умислено, защото нѣмамъ никакви данни да подозирамъ и не искамъ да приписвамъ грѣхове на хора, които ги нѣматъ и които не сѣмъ желали да ги извършатъ. Нищо нѣма да пострада отъ това, какъвто интересъ нѣма да се увреди, а напротивъ, престижътъ на Парламента ще се издигне, Парламентътъ ще даде доказателство, че като констатира една своя грешка, въ състояние е да я поправи. Единственият изходъ споредъ мене, следъ като бюрото ви е поставило този въпросъ, е да отговорите: вотьтъ не е редовенъ. Защо? Защото не е спасенъ чл. 51 отъ правилника. А като не е редовенъ вотьтъ, ще гласувате наново, ще загубите една-две минути. Ще гласувате първо за анкета на пещерския изборъ. Може да приемете, че разискванията сѣмъ приключени и да не дадете повече думата на никого. Ще гласувате, за да се види истинската воля на Парламента, споредъ както правилникътъ изисква, да бѣде проявена. Парламентътъ трѣбва да съблюдава правилника, защото ако той не съблюдава правилника, той намалява своя престижъ. Правилникътъ не е създаденъ да ограничава Парламента, . . .

А. Буковъ (з): Правилникътъ е за редъ и за улеснение, а не е законъ.

Г. Василевъ (д. сг): . . . а да има по-добъръ редъ въ работата му, да увеличи престижа му, да създаде въ обществото едно довѣрие, че при тоя начинъ на работа Парламентътъ безспорно е поставенъ въ условия да не допуска грѣшки и да бѣде максимумъ полезенъ на своята страна и на своя народъ.

Г. г. народни представители! Нищо нѣмаше да загубите — нито даже времето, презъ което азъ ви говорихъ — ако вие бѣхте съ същото разбиране, както по предшестващия въпросъ отъ дневния редъ, по който всички бѣхте единодушни да поправимъ една сторена грѣшка. Сега ви е мѣчно да я признаете, защото нѣмате куража да я поправите. Вие вѣтъ я признавате, всички я чувствувате, но си казвате: „Грѣшка, грѣшка, но да я потулимъ“. Мене ми се струва, че това е най-лошата метода, че това е тактиката на шрауса да си крие главата въ пѣска. Нѣма да покриете грѣшката; ще я направите по-голѣма, ако, следъ като сте я констатирали, не я поправите. И азъ ви моля да имате добрината да се вслушате въ нашитъ думи и да дадете доказателства, че Парламентътъ желае по такива въпроси, които сѣмъ много рѣдки, да бѣде на висотата на положението.

Нашето предложение за анкета, вѣроятно, може да пропадне, а може би да не пропадне, защото хората мислятъ, хората размислюватъ, хората могатъ днесъ да иматъ едно мнение, а утре да иматъ друго мнение. Не е сигурно, че ще се получи същиятъ резултатъ. Даже ако би се получилъ същиятъ резултатъ, вие не губите нищо отъ повторното гласуване. Напротивъ, ще спечелите, ако се съгласите да направите единъ редовенъ воть, ако се поклоните на правилника. Въ такъвъ случай ще получите и одобрението на българския народъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Х. Родевъ (нац. л): Ще се поклонимъ на волята на Народното събрание.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ трѣбва най-напредъ да отбележа, че съставянето на точка втора отъ дневния редъ не може да се смѣта, че ние признаваме, че при решаването на въпроситѣ отъ XXIII-то Народное събрание, е извършена, когато и да било, нѣкаква неправилностъ. Всѣко твърдение въ тази смисълъ е изопачаване на действителността.

На второ мѣсто трѣбва да кажа, че въпросътъ е поставенъ генерално; не се визира конкретно вотьтъ по пещерския изборъ. Поставениятъ принципаенъ въпросъ, по който Народното събрание сега ще вземе решение, има една странична връзка създадена съ писмото на г. Стойчо Мошановъ и на г. Григоръ Василевъ до бюрото на Народното събрание — съ вота по пещерския изборъ. Но въпросътъ, на който трѣбва да отговоримъ, е принципаенъ; той е: редовенъ ли е вотьтъ на Народното събрание, щомъ има — ако се предположи, че има, както тѣ (Сочи сговориститѣ) предполагатъ, защото ние не го казваме и

не го признаваме — извършена нѣкаква нередовностъ отъ страна на бюрото по отношение на правилника за вътрешния редъ? Вие предполагате това и затуй ние поставяме въ дневния редъ този въпросъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Ние твърдимъ, не предполагаме.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какво значи воть на Народното събрание? Той изразява волята на Народното събрание, какъ да се реши даденъ въпросъ. Тази воля се образува отъ болшинството гласове въ Народното събрание затова, защото при гласуването на Народното събрание господствува мажоритарниятъ принципъ. Единъ воть, следователно, може да бѣде неправиленъ и може да бѣде обезсилень само тогава, когато се констатира, че не отговаря на главното условие — да не изразява волята на повече отъ половината депутати въ Народното събрание. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Вотьтъ е неправиленъ, щомъ има нарушение на правилника.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е парламентарниятъ принципъ. Но г. Григоръ Василевъ каза, че имало направена нѣкаква грѣшка.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Споредъ Васъ правилникътъ е нула. (Възражения отъ земледѣлицитѣ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Нѣмате думата, г. Милановъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ какво се състои тази грѣшка?

Н. Пждаревъ (д. сг): Не е спасенъ правилникътъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Отъ неспазване до неспазване на правилника има голѣма разлика.

Н. Пждаревъ (д. сг): Има съществено нарушение на правилника.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля Ви се! Съществена грѣшка, която може да има значение за силата на единъ парламентаренъ воть, има тогава, когато се констатира, че вотьтъ е станалъ така, че е отнета възможността на народното представителство да изрази своята воля. Но когато предъ Парламента, по поводъ на единъ изборъ, е поставенъ въпросъ за една алтернатива, . . .

В. Молловъ (д. сг): Нарушенъ е правилникътъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Чакайте, недейте бърза, ще говоря и за правилника. — . . . когато предъ Парламента е поставенъ въпросъ за касиране на изборитѣ въ известни секции или за произвеждане на анкета въ тия секции — нали такта бѣше поставенъ въпросътъ? — . . .

Отъ мнозинството: Да.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . не можете да отречете, че по този въпросъ всѣки единъ отъ народнитѣ представители, следъ станалитѣ разисквания, е оформилъ въ себе си мнение за едното или за другото предложение. Сега вие казвате, че, съгласно чл. 51 отъ правилника, ще трѣбва непременно да се гласува най-напредъ предложението за анкета, понеже то не изчерпва въпроса. Но неизчерпването на въпроса съ едното предложение и изчерпването му съ другото предложение, когато у народнитѣ представители има оформено мнение, нѣма абсолютно никакво значение, и съ вотирането на едното преди другото нѣма никакво нарушение на правилника.

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля, нѣма никакво нарушение затова, защото наредбата на чл. 51 отъ правилника преследва една единствена целъ — да даде възможностъ на Народното събрание да се ориентира правилно по въпроситѣ, положени на гласуване, и въ края на краищата да вземе едното правилно решение. Следователно, не може да се счете, че при неспазване на една процесуална наредба, какъ да стане гласуването по единъ доста уясненъ въпросъ — въ случая кое предложение да се гласува по-напредъ, за анкета или за касиране — . . .

Т. Кънчев (д. сг): Безъ провѣрка на фактитѣ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . има нарушение на правилника. Безспорно, ако въпросътъ бѣше комплициранъ — отъ една страна да има предложение за касиране, отъ друга страна предложение за утвърждаване, а отъ трета, предложение за анкета — ако има разни предложения, правилникътъ изисква да се даде възможностъ въ такива случаи въпросътъ да бѣде правилно разрешенъ. Мислите ли, че трѣбва да отидемъ по актѣла на г. Григоръ Василевъ и да ревизираме вота по пещерския изборъ, като приемемъ да се направи анкета? Това ли е парламентаризмътъ? Това е смѣшно! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Вие (Къмъ сговориститѣ), които искате да се смѣтатъ на насъ, смѣйте си се на васъ, защото искате подобно нѣщо. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Можемъ ли сега на нова смѣтка да решаваме единъ въпросъ, разрешенъ вече? Затуй азъ казахъ вчера на г. г. народнитѣ представители, че нѣма защо да се тревожатъ, когато се поставя въпросъ за правилността на вота. А по пещерския изборъ, по въпроса за анкета или за касиране, народното представителство си е казало думата, за него въпросътъ е ясенъ и четири пѣти стана гласуването. Вамъ (Къмъ сговориститѣ) може да не ви харесва вотътъ, може и на мене да не ми харесва, може и на г. г. комуниститѣ да не се харесва; Народното събрание не може да даде единъ вотъ, който да се харесва на всички. Но откъде нахѣде сега вие ще елементирате единъ ясно изразенъ, безъ двусмислие, вотъ на Народното събрание, който е категориченъ, който е провѣрванъ четири пѣти? Вие казвате: „Правилникътъ“. Неуже-ли правилникътъ има за целъ въпроси уяснени да ги комплицира и да прави парламентаризма едно смѣшно учение . . .

В. Коевски (нац. л): Подигравка!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . и цѣлата парламентарна практика въ България да стане за посмѣшище на цѣлъ свѣтъ!

Азъ разбирамъ легитимното желание на единъ народенъ представител, преди да се гласува известно предложение, да напомни наредбата, че трѣбва да се гласува така или иначе. Но председателството е чуло това, видѣло е какъ се поставя въпросътъ — видѣло е, че народното представителство се е просто раздѣлило на два лагера, едниѣ сѣ били за касиране, другитѣ за анкета — и е преценило какъ е най-целесъобразно да се постѣпни. Сега, по силата на какъвъ правилникъ по-нататѣкъ ще искате да ни накарате да ставаме смѣшни и да измѣняваме единъ вотъ?

Г. Кръстевъ (д. сг): Неправилността е въ реда, по който се поставиха на гласуване предложенията. По този въпросъ се изкажете, г. министре. Задължава ли правилникътъ бюрото да поставя предложенията на гласуване по даденъ редъ, и ако го задължава и не го е направило, нарушило ли е то правилника или не?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какво задължава правилникътъ да се извърши преди вота на Камарата, е важно съображение; но какво ни задължава да правимъ сега, следъ като има единъ ясенъ вотъ, това вие не искате да разберете.

Г. Кръстевъ (д. сг): Правилникътъ не е спасенъ. Това е важното.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Вие, който говорите толкова за правилника, знаете ли, че правилникътъ не Ви позволява да говорите, когато говори г. министърътъ? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. Кръстевъ (д. сг): Най-елементарното съзнание за достоинство Ви налага да се отведете отъ това заседание, когато Ви обвиняваме, че стѣ нарушили правилника.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви се! Четири пѣти се извърши гласуване по пещерския изборъ, за да ви дамъ възможностъ да разберете, че съмъ обективенъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ето защо, г. г. народни представители, азъ заключавамъ принципиално — че щомъ има вотъ, който ясно, недвусмислено и напълно изразява волята на болшинството народни представители, този вотъ е неатакуемъ и си остава въ сила. И струва ми се, че истинскитѣ интереси на парламентаризма въ България изискватъ подобно тълкуване. И съ решението на този въпросъ ние даваме, въ духа на парламентаризма въ

България и на нашия правилникъ, тълкуване, споредъ което никой не може да оспорва решението на Народното събрание, щомъ като то е взето съ болшинство.

Сега, г. г. народни представители, искамъ да ви изтъкна и другъ аргументъ. Никой не може да отмѣни едно решение, взето отъ Народното събрание. Заедно съ това косвено е признато, по чл. 49 отъ нашата конституция и по силата на съществуващата практика, че никое решение на Народното събрание не може да се провѣрва, дали е взето редовно и съгласно правилата. Отъ това азъ вадя аргументъ въ полза на нашата теза. Вотътъ е редовенъ, затова защото съответствува на волята на Народното събрание. Когато се измѣни волята на Народното събрание, тогава, безспорно, ще имате друго решение. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Г. министре! Не тълкувате правилно чл. 49 отъ конституцията.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Къмъ министъръ д-ръ А. Гиргиновъ) Въ Вашъ интересъ и въ интереса на Парламента бѣше да приемете, че по поставения отъ бюрото въпросъ въ дневния редъ не може да се отговори отрицателно, и трѣбва да се отговори положително.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Пждаревъ! Нѣмате думата.

А. Буровъ (д. сг): (Къмъ министъръ д-ръ А. Гиргиновъ) Вашата теория води къмъ туй заключение — че правилникътъ не е задължителенъ за болшинството.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е вѣрно.

А. Буровъ (д. сг): Тая е Вашата теория — че болшинството съ своя вотъ може да влѣзе въ конфликтъ съ правилника.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нашата теория е, че никой не трѣбва да се подиграва съ решенията, взети съ болшинство въ Камарата.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Ще гласуваме.

Има две предложения.

Едното предложение е направено отъ г. Григоръ Василевъ, въ смисълъ . . .

Г. Чернооковъ (д. сг): Гледай да не сбъркашъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Това може да каже само единъ невъзпитанъ човѣкъ.

Г. Чернооковъ (д. сг): Г. председателю! Какво има тукъ невъзпитано? Защо ме обиждате? Ако правилникътъ не е задължителенъ за Васъ, поне щадете достоинството на човѣка. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предложението на г. Григоръ Василевъ е следното: (Чете) „Правя предложение да се гласуватъ предложенията по пещерския изборъ по начина, указанъ въ чл. 51 на правилника, т. е. да се гласува предложението за анкета най-напредъ, а после другитѣ предложения.“

Предложението на г. Никола Гавриловъ е следното: (Чете) „Народното представителство, като взема предъ видъ, че вотътъ му на 17 ноемврий т. г. по частичното касиране на пещерския изборъ е редовенъ и решавашъ и окончателенъ, реши: минава на дневенъ редъ.“ (Глъчка)

Ще положи на гласуване предложението на г. Никола Гавриловъ.

А. Буковъ (з): Не можемъ да разберемъ какво ще гласуваме.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Най-напредъ ще гласуваме предложението на г. Никола Гавриловъ.

П. Стайновъ (д. сг): Най-напредъ трѣбва да гласувате предложението на г. Григоръ Василевъ, защото то изчерпва въпроса. (Възражения отъ нѣкои сговористи) (Глъчка)

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се. Вие (Къмъ сговориститѣ) искате да се спазва правилникътъ. Е добре, чл. 57 казва: (Чете) „Предложение за минаване чисто и просто на дневенъ редъ, ако се поиска отъ нѣкого, се гласува на първо мѣсто“.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Това е по запитванията.

Председателстващ Н. Шоповъ: Ще гласуваме предложението на г. Гавриловъ, което гласи: (Чете) „Народното представителство, като взема предъ видъ, че вотътъ му на 17 ноемврий т. г. по частичното касиране на пещерския изборъ е редовенъ, решающъ и окончателенъ, реши: минава на дневенъ редъ“.

Които г. г. народни представители приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието

приема. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ сговориститѣ)

Дневниятъ редъ за утрешното заседание ще бѣде следниятъ:

1. Първо четене законопроекта за амнистия на нѣкои нарушения;

2. Първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за акцизитѣ и патентовия сборъ върху питиетата;

3. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ. Които приематъ този дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 21 ч.)

Подпредседателъ: **Н. ШОПОВЪ**

Секретари: **С. П. ЛОЛОВЪ**
БОР. НЕДКОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**